

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

„UNIREA“ — DE ZI.

Să nu se supere fratele „Dela Câmp“, și să-mi ierte și On. Redacțiune a „Unirii“, dacă mă fac plagiator, și fur pe sama rândurilor acestora inscripția primului din nrul 31 al „Unirii“.

E de prisos, să fac destăinuirea, că eu ca unul din cei patru, cari am întemeiat „Unirea“ încă dolesc, ca fătul acesta al meu și al celorlalți trei părinți ai ei să ajungă ziua, în carea să înceapă a apărea zilnic. Doară firea poruncește părinților, să-și iubească pe feții săi. Apară „Unirea“ zilnic, dară numai — dacă se poate. Inșă societatea pe acții, pe carea și-o vrăjește „Dela Câmp“, cu scopul de a face posibilă avântarea aceasta a „Unirii“, o societate pe acții cu capital de sute de mii de coroane, eu o privesc de o nălucire. Cine a mai și auzit la noi de o societate pe acții fără cuponi, cari să se onoreze în monetă sunătoare?

Mai are o bubă „Unirea“ ca organ editat de o societate pe acții: „aceștia“, adevă că cei 2—3000 de acționari, „la rândul lor ar influența în mod firesc, prin direcțiunea lor, directiva foiei, ca să fie întru toate la culmea chemării“. Așă „Dela Câmp“. Ca și cum acțiunile acele nu ar putea, să ajungă în mâinile unor Ciorogari gr.-catolici. Eu așă îmi aduc aminte, — au trecut de atuncia 21 ani, — că întemeietorii „Unirii“ i-au dat directiva, și ei vor zice cu Apostolul: „Măcar și înger din cer de va propovădui vouă afară de ce am propovăduit vouă, anatema să fie“. Și ca să nu rămână neorientat „Dela Câmp“, îi împărtășesc în taină, că întemeietorii „Unirii“ cei vii fac și astăzi parte din consortiul ei, și în urmare până ce bunul Dumnezeu îi mai rabdă pe acest pământ, di-

rectiva „Unirii“ va rămâne în mod suprafiresc, adevă că din darul lui Dumnezeu, tot cea de până acuma.

Dar nu mă înșel, când în articolul fratelui „Dela Câmp“ aflu, că el zice una și gândește alta. Aflu, că dânsul propunerea sa o folosește de manta, cu carea își acopere gândul său. Li văz limpede gândul de a pune bețe în roatele unei mișcări culturale pornite din sinul bisericii noastre românești unite.

„Dela Câmp“ își ia aerul de avocat, carele cu plenipotența în buzunar grăește în numele preoțimii noastre întregi. Iată ce scrie: „De-a dreptul vorbind acest rezultat“, adevă că „Unirea“ de zi editată de o societate pe acții, „l-am așteptat noi preoții, dela conferența din Oradea-Mare, care dacă n'a pus la cale acest lucru, nu se poate lăuda cu vr'un rezultat pozitiv, pentru că idea unei noue reuniuni culturale cu caracter gr.-catolic, nu mi-se pare o întărire a vieții noastre publice, ci o slăbire; în orice caz ea n'ar limpezi, nici n'ar înviora starea destul de incurcată, în care ne găsim.“

Dară spună-și dlui, oare cei ce au fost adunați la conferința din Oradea-mare, nu sunt și ei preoți și încă lamura preoțimii noastre, pe cum s'a fost accentuat nu numai în „Unirea“, ci și în alte foi de ale noastre? Și lamura aceasta a preoțimii noastre să nu fie știut, de ce are lipsă mai pe sus de toate obștea credincioșilor noștri, ci aceasta să o fi știut în conferința aceea numai cei doi ori trei „strașnici sprijinitori“ ai ideii unei societăți pe acții? Aproape toți cei adunați în conferința ținută la Oradea-mare în 26 Decembre 1910 hotăresc, să se înființeze în sinul bisericii noastre o societate literară-socială, și ce să vezi? Fratele „Dela Câmp“ încă nici măcar statutele societății nu le-a văzut, necum să aștepte, să vază, ce rezultat va avea realizarea

societății, și totuși buciună în vileag strașnicul său verdict, că hotărîrea aceea e nix nuț.

Nu înșamnă aceasta a pune bețe în roate? Nu înșamnă aceasta, că „Dela Câmp“ va să dispună pe oameni a nu îmbrățișa hotărîrea aceea? Chiar de aceea nu mai continuu, ci mă mărginesc a constata lucrul acesta și a spune fratelui „Dela Câmp“ și „strașnicilor“ săi „sprijinitori“, că dacă — nu cu ajutorul lui Dumnezeu — ar reuși, să zădărnicească realizarea hotărîrii dela Oradea-mare, meritul lor cel erostratic va fi neperitor.

Dr. Victor Szmigelski.

Pentru limbă. Cazul s'a petrecut așa: prin 20—25 August 1910 notarul cercual din X. cere să-i dau, în cauză militară, un Extras familiar, pentru care îmi alătură blanchetă tipărită ungurește, și adevărînte pe baza Protocolului morților. Le-a primit fără întrebuintarea blanchetei, în l. română. Numai decât mi-le-a restituit cu recercarea să i-le extradau în l. maghiară, căci la din contră „forurile superioare“ le vor respinge și apoi el a încărunit în oficiu, cu 4 preoți — uniți și neuniți — în cerc, dar *scrisori românești* încă nu a primit dela nici unul. Dorința — firește — a rămas, documentele le-am retrimis — neschimbate — cu o mică comitivă scurtă despre limba oficioasă și protolară a Bisericii noastre. La aceasta a cerut îndrumări dela pretură — quid faciendum cu popa care nu respectează l. statului? și s'a dumerit.

Poate-se da crezământ notarului aceluia îmbătrânit în oficiu, că în tot decursul carierii sale toți preoții câți s'au perândat în cele 4 parohii românești să-i fi subministrat, scrisorile oficioase tot în l. străină și nu oficioasă și liturgică? Ori doară să fie considerată numai ca o apucătură vicleană menită a seduce și a înfrica? Presupunând chiar exagerări în spusele aceluia oficial, totuș acele dovedesc, că avem a face cu un uz (poate mai corect abuz!), cu o apariție nu prea măgulitoare pentru noi ceștia cărora ne este încredințată limba noastră ca să o apărăm și să o validăm în senzul canoanelor, între marginile legii, dovedesc, că, fie din inconștiența dreptului, fie din un servilism de-

testabil față de organele externe, fie, în urmă, din o nepăsare păcătoasă, prea ușor renunțăm la dreptul limbii românești. Durere că acesta nu e păcat specific al câtorva de pe teritoriul cercului not. X. ci, precum am auzit încă demult, frații din Câmpie comit crima aceasta tot atât de des, ca cei din Ciuc și Giurgeu. (Aceste cu rezerva: am auzit. Autor).

Pentru uniformizarea folosirii limbii limbii noastre, pentru delăturarea eventualelor indoelii ce le vor fi având unii și pentru încurajarea celor slabi, cred că va fi binevenită o lămurire dela cei competenți. (v—u).

Răspuns

la articolul păr. Poda: „Răspuns la O lămurire“.

Păr. Ioan Poda din Cleveland Ohio, află de bine să se năpustească într'un articol chilometric din »Telegraful român (Nr. 41) asupra modestei mele persoane, asupra părintelui Dr. E. Lucaciu și în deosebi asupra bisericii noastre unite din America. Țin să resping din acel articol numai minciunile, de cari se face vinovat durere în chip conștient.

Voiu cită pasagiile, cari merită a fi relevate, și voi da totodată și răspunsul numai decât.

Dsa zice în articol: a) »Ori e tot acela doară, care în coloanele revistei »Cultura creștină« se plânge că uniții nu sunt primiți în cimiterile ortodoxe (subtras de mine), și că premiul Bunea a fost acordat anul acesta tinărului scriitor Ioan Mateiu, care nu l-a meritat?»

Noi scriam în »Cultură« acestea: »Să fim înțeleși; nu cererea măsurilor,

ce-ar fi să se iee contra acestui abuz ne jignește, ci faptul, că această biată unație este atât de urgisită acolo, unde ar putea să i-se dee și ei un modest loc în templul religiunilor creștine« (Vezi »Cultura Creștină« Nr. 4, p. 122).

Așadară și noi eualificam de abuz înmormântarea uniților în cimiteriile ortodoxe, un lucru oprit de canoanele bisericii noastre. Și dacă am protestat, am făcut-o numai pentru că Amvonul, organul societății clerului român »Ajutorul« se împotriviă înmormântării credincioșilor noștrii în cimiteriile românești, cu următoarele cuvinte: »Trebuie luată măsuri, ca asemenea lucruri să nu se mai permită. Altfel vom ajunge ca și evreii să se îngroape în cimiterile noastre ortodoxe conduși de rabin«.

Cum vezi, ne-am revoltat, pentru că organul, ce pretinde a fi creștin, făcea paralelă între noi și jidani! De altcum în București putem pretinde un locșor în cimiteriile românești, pentru că sunt comunale, și astfel toată argumentația dtale de mai târziu, unde aprobi eschiderea noastră din acelea cimiterii, pe motivul, că acelaș lucru l-au făcut cu DTa catolicii din America, — nu are valoare. Cimiteriul din Cleveland »Calvary cemetery« este confesional și au avut toată dreptatea să te respingă; precum ar avea toată dreptatea gr.-orientalii să ne respingă dela cimiteriile lor, de cari de altcum chiar și canoanele noastre ne opresc să ne folosim, cum am zis.

Notezi tot acolo, că ne-am fi supărat, că dl Ioan Mateiu a fost premiat pentru lucrarea sa istorică, din partea Ligei din România. Nu stă

lucrul tocmai așa! Ne-am supărat numai, pentru că a fost premiat contra statutelor făcute de Liga însăși. Adecă a fost premiat fără a fi consultat și pe profesorul de istorie dela seminariul din Blaj. Asta ne-a revoltat și ne-a dat de bănuț nu fără orice bază. De altcum dacă lucrarea va fi bună, servească-i spre laudă Ligei și dlui Mateiu, dacă nu, fie spre rușinea lor acest blam.

b) »Dela Unire încoace nu ați mai avut nicăiri și nici odată prilej de-a aruncă mreaja prozelitismului, până acuma cinci ani, când la hotărârea Românilor din Cleveland O. de-a cere un preot la Sibiu, a trimis Blajul, fără ca să ceară cineva pe păr. Epaminonda Lucaciu« și c. l.

Află dragă părinte, că credincioșii noștrii aveau au cerut preot dela Ill. Sa Dr. Vasile Hossu și de soartea lor tristă i-s'a făcut milă chiar unui preot păpistaș, preot ungar, care știind perfect românește, a scris în numele lor Ill. Sale, să-i mângăie cu un preot român. Informează-te numai și vei află adevărul.

Dar se vede că-ți pare rău, că a mers acolo mai întâiu un preot unit, și că noi am făcut prima biserică românească în America! Pe semne ai fi voit ca preotul ortodox să-i înjuge pe toți la biserică DVoastră?

c) »De-ai noștrii, cari încă au jertfit pentru biserică aceea, nu mai poate fi vorba. Ei n'au avut nici o mângăiere, căci dacă vreunul se abătea pe acolo, nu avea altceva de auzit decât hule împotriva legii sale, și îndemnuri de-a părăsi această sfântă lege românească, care se păstrează în biserică noastră.«

FOIȚA.

Fragment.

La geamul de sub cuibul rândunicii
Se clatină domol din ramuri nucul,
S'aud cântări de preamărire'n slavă
Se văd cocori și'n crâng s'au de cucul...
Eu stau vrăjit și'n dulcea toropeală
Un strop răzleț din ochii-mi se desprinde,
Pe când o taină ne'nțeleasă parcă,
Cu brațe fermecate mă cuprinde:

...„Demult, în vremi nespuse de 'nviforate
Orbite de-o eternă 'ncăerare,
Când sufletele nu-și știau menirea,
Nici ochii ce-i cucernica 'mpăcare,
Când noaptea eră ziua cea mai albă
Și lumea asta 'ntreag'o rățăcire,
Un biet drumet, cu semnul crucii'n dreapta
Vestia sositul ceas de mântuire.

În urma lui cădeau fără de margini
Strivite 'n tină gloate de ispite,
Când șoaptele-i chemau pe toți în zimbet
La sânul dulce-al țării negrăite, —
Cu ochi străpunși de-o frică stă poporul
Și'n inimă-i prindea luare-aminte,
Când pricepea așa pe nesimțite
Cerescul glas din rostul de cuvinte.

... Dar ochi clevetitori asupra-i mistic
Aprinsu-și-au otrava lor flămândă
Și l-au pândit... pe lemn l'au tras cu cue
Ca pe un tâlhar ce-i vrednic de osândă,
Ocări i-au spus cu buze 'nserbezite
Și săbii lungi bătutu-l'au cu latul,
Când stă poporul mut de-o 'nduioșare
Văzând în el aeeva pe Împăratul.

În urmă de pe cruce-l iau doi prietini
Și'ntrun mormânt de marmură'l așează,
Ovreei sigilează poarta strașnic,
Ostași leiți în zale pun de pază...
Trec două nopți și-o zi... dar într'a treia
El, răstignitul sfarmă stălpul porții
Și se ridică blând din recea-i criptă
Triumfător călcând pe capul morții!«

... Un flutur m'a atins plâpând pe frunte
Și m'am trezit de-odată... Pe-o răchită
Plângea un serafim... ia două vrăbii
Se gudurau pe-o tufă despletită...
Nedumerit atâră și-abia, în urmă
Pricep supus de gândul, călătorul,
Că mi-a trecut prin minte într'o clipită
Vieța lui Isus Mântuitorul!

B. Șidure.

Gazul dela Șarmaș.

I.

Țara întreagă își îndreaptă privirile
cătră fântâna din mijlocul câmpiei, de pe
hotarul Șarmașului. Sunt unii optimiști, cari
țin, că descoperirea fântânei acesteia și a
gazului ce se află înmagazinat în bazenul
central al Ardealului, este un punct de în-
toarcere în vieța economică un numai a Ar-
dealului, dară și a Europei întregi. Sperează,
că gazul acesta va da un astfel de avânt
industriei, încât urmașii noștri vor fi în stare
să facă concurență Americii, știind că in-
dustria Americii în mare parte se bazează
pe materialul combustibil de tot ieftin. Nu
mă țin de secta acestor optimiști, dară cred,
că va fi de interes pentru cetitorii Unirei,
dacă voi spune cele din trecutul, și prezentul
acestei fântâni, și apoi voi mai înșiră
câteva combinațiuni, făcute de oameni, cari
se ocupă cu cestiunea acestor gazuri.

Mai iutăiu să spun, cum a fost fântâna
aceasta mai de mult. Spre scopul acesta
descriu o parte din călătoria, ce am făcut
cam cu 30 ani înainte de aceasta dela Mlaș
cătră Cicud, adecă cruciș prin câmpie.

Când am ajuns cu trăsura la râțul
Șarmașului, ne-am dat jos și spre stânga pe
o cărare ne-am dus la mijlocul râțului, unde
am aflat două fântâni, blânite cu scânduri
groase (lodbe). Secțiunile fântânilor nu erau

Dle părinte! Așa vă învață la Sibiu? De când e oare Dzeu numai Dzeul Românilor? Pe Hristos sau legea creștină de când am monopolizat-o numai noi Românii? A făcut doară Hristos anume o lege românească? Sau a zis: mergând învățați toate neamurile, botezându-i etc.? Și sigur: învățați-le *aceeaș* învățătură, *aceeaș* poruncă, *aceeaș* evanghelie, așa ca să numai fie lege românească, sau *nemțească*, sau *angliușă* (cum îi chiami pe englezi) ci o singură lege creștină, universală sau catolică, căci universal și catolic e tot una! Doară ca Dzeu nu poate propovădui o sută de învățături, ci numai una!

Dații deci pace poporului cu legea românească, nu-l înșelați. Legea creștină și fără ca să fie redusă la cadrele înguste, ce i-le croiți DVoastră, reinviatorii în acest respect a vechei Sinagoge, apără naționalismul, limba și drepturile popoarelor prea destul. — Acolo e porunca a 4-a a decalogului, din care izvoresc toate drepturile popoarelor, acestor familii mari ale neamului omenesc. Și să mă ierți, dacă ajuns la acest punct, fac o mică abateră. Biserica ortodoxă cu tot naționalismul ei, a făcut să pierdem masse întregi de-a elementului român. Te miri? Privește numai în jur! În Bulgaria, în Sârbia, în Macedonia, în Basarabia și chiar și în Bucovina, națiunea noastră pierde, chiar fiindcă e legată la carul ortodoxismului. Acolo biserica națională se confundă cu statul național, și fiindcă toți se pleacă omnipotenței statului și poporul și limba noastră perde pe zi ce merge terenul. În biserica catolică dimpotrivă, chiar pentru

spiritul ei catolic, adecă *mai larg, mai universal*, incap foarte bine *toate deosebiriile de limbă*, se respectează aspirațiile *tuturor popoarelor*. Au n'ai văzut cât de mari naționaliști sunt slovacii și ungurii, ca să nu-ți citez pe germani, irlandezi și poloni?

d) Te plângi în acest loc și în multe alte locuri, că păr. E. Lucaciu și eu am zis în repetite rânduri în fața mulțimei (adaug eu: numai în biserică), că este un singur Dzeu, o singură biserică mântuitoare, o singură lege alui Hristos: legea catolică ș. c. l. « Să nu fim farisei dle părinte! Nu zice spre pildă »Telegraful Român« al DVoastră acelaș lucru de atâteaori despre biserica ortodoxă? Nu o zice »Revista Teologică«, chiar în numărul din urmă, ce mi-a căzut în mână? Și nu e adevărat doară, că Hristos a înființat numai o biserică, nu o sută? »Pe această piatră voi zidi biserica mea (nu bisericile mele«. Nu e adevărat că legea lui Hristos e numai una? »Un Dzeu, o credință, un botez.«

Și apoi dragă părinte, nu propovăduiau păr. Balea, Scorobeț și Tatu, preoții DVoastre, acelaș lucru prin America, când vorbeau despre biserica drept măritoare? Vezi eu sunt cu mult mai conciliant față de DVoastră, nu mă supăr când spuneți și propovăduiți acest lucru, căci argumentele DVoastre ușor le putem combate cu istoria în mână. Deci nu fii supărat nici DTa, nu fii infuriat, te rog liniștește-te, îți strică nervilor.

e) Zici iarăși în multe locuri ale articolului DTale, că biserica noastră unită din America s'ar fi păpistășit, că acolo în America s'ar fi supus epi-

scopilor latini, s'ar fi vândut lor și că noi ne-am fi temut s'au ferit s'o spunem poporului; și că biserica noastră unită din Transilvania încă s'ar face păpistașă, dacă dogmatistii și căpeteniile Blajului nu s'ar teme de popor, care nici astăzi după 200 de ani nu știe, că pentru ce e unit și nu e ortodox. Scuză-mă dacă nici în acest punct nu convin cu DTa. Biserica noastră unită în America s'ar fi păpistășit așadară! Va să zică acolo nu se mai predică românește? Nu se mai face slujbă românește? Nu se mai folosește la slujbă liturgierul nostru, evangelia noastră, mineiul, strajnicul, triodul, euhologiul etc.? Asta știu că nu vei zice-o, căci ai fi prins cu minciuna numai decât, și nici n'o zici paremi-se. Așadară limba n'am schimbat-o, ceremoniile de asemenea nu, cântările detto, deci unde e vorba de schimbare de rit? Care va să zică ne-am papistășit! Frumos de tot cum vedeți, numai unde-i dovada? Că avem acolo altar în stil latin și în unele biserici nu e iconostas? Nici eu nu aprob, că altarele sunt cum sunt! Și credincioșii, când vor fi în stare s'o facă, înțeleg vor avea bani, vor pune altar după ritul nostru. Dar nu sunt de altă parte așa de strimt la judecată, ca să nu văd și pricep, că nu altarul *material, stilul diferit*, face *esența* unui rit, ci slujba și ceremoniile înseși. Nu aveți doară și DVoastre în Ardeal destule biserici, cari numai stil românesc n'au?! Și mai departe, nu sunt așa de șovinist, ca tot ce nu miroasă a românesc, a oriental, să resping a limine. Știu să respect și frumseța ritului latin. Precum pretendem respect

rotunde, ci paralelograme dreptunghie (oblong) cam de 3 m. lungi și 1.5 m. largi. În fântână erau așezate cruciș grinzii, ca omul să se poată scobori până la apă, a cărei suprafață eră cam 2.5 m. sub suprafața pământului. Apa eră tulbure, din care eșeau în continuu beșicuțe mici de gaz. Mirosul gazului arăta prezența hidrogenului sulfurat. Apa nu am gustat-o, că în fântână se scâlde un om plin de rane, ceea ce a învins zelul meu de scrutător. Lângă fântâni eră și o baracă de scânduri. La umbra baracei un al doilea bărbat și o biată femeie ghibă, pe a cărei față încă se vedeă boala și suferința de zeci de ani. Dinaintea baracei o căldărusă acățată de doi pari, în care se pregătea mămăliga.

Vorbind cu oamenii aceia, ni-au spus, că sunt morboși, și au probat în tot modul fără de a li-se alina durerile, acum ceareă și cu apa aceasta, carea au ajutat la unii, și enumerau câteva cazuri.

I-am întrebat, nu cumva sunt și alții, cari se folosesc de apa aceasta, și ei ne-au spus, că dâșii sunt de tot săraci, aceia, cari au ceva prindere stau în gazdă la casele ce se vedeau mai departe spre Balda.

Am mers și la casele acelea, și aievea erau acolo câțiva oameni morboși, mai ales de aceia, cari suferău de reumatism articular, și oameni cu rane. Bieții de ei, nu sperau mult dela apa aceea și toți încheiau: am probat multe, mai probez și cu apa aceasta.

Am descris lucrul acesta cu de-amăruntul, ca să illustrez modul de cugetare de atunci, nu gaz combustibil sperau oamenii dela fântânile din Șârmaș, ci izvor de vindecare; sperau o baie carea să samene celei dela Bazna. Chiar și baraca și fântânile le-a făcut proprietarul, ca să se dedeă oamenii acolo și să li iasă vestea băii.

Spre răsărit dela Șârmaș cam la 10—12 km., în hotarul Fărăgăului, se afla o altă fântână, carea samănă cu aceasta, și oameni torturați de boale nevindicabile, își cercau și acolo norocul.

De atunci s'au întâmplat multe, prin valea liniștită și părăsită a Șârmașului civilizațiunea modernă a croit o cărare, s'a edificat o cale ferată, carea a împreunat Murașul cu Someșul. Mult timp a fluierat locomobilul trenurilor pe lângă fântânile acestea de lângă Șârmaș, fără de a află resunet. A venit însă timpul, când călătorii de pe tren, deja la o depărtare de câțiva kilometri auziau un vuiet puternic, care întreceă fluieratul locomobilei și vuietul trenului. Gigantul încătușat sub un strat gros de pământ a fost eliberat, și acum se au desiepat lanțurile lui, vesel de libertatea căpătată, se silește cătră lumina zilei din închisoarea în care a stat mii de ani.

Prin aflarea gazului acesta, au trecut fântânile într'un stadiu nou. Proprietarul a început să trreteze cu diverse firme, ca să-și valoreze comoara aflată. Atunci a început a

se îndreptă mai întâiu atențiunea țării asupra punctului acesta al Câmpiei mai înainte necunoscut.

S'a ocupat cu lucrul acesta legislațiunea țării, și s'au decretat de averea statului oleurile minerale și gazurile, cari izbugnesc din pământ, Capitaliștii din Budapesta îndată au cerut, ca întreg gazul dela Șârmaș să se conducă pe țevi la Budapesta, și acolo să se servească de el, pentru luminat încălzit și ca putere de manat mașinele.

Argumentele lor au fost mai ales, că Ardealul e sărac, nu are industrie. deci ce va putea face cu un dar așa de mare. Chiar și Ministrul de finanțe, deși ardelean, nu eră străin de idea aceasta.

Acum odată s'au trezit și Magnații și proprietarii mari ardeleni și au constatat, că capitala consideră Ardealul de colonie, stoorce ce poate, iară pentru industria și cultura Ardealului nu se spesează proporțional.

De aceea au și ținut în Cluj o conferință de protestare. S'au adunat mulți, și toți pregătiți să-și spună pe față năcazul lor; dară un trâmăis de al Ministerului de finanțe a molcomit lucrul încâtva și le-a spus, că numai intru atâta se va duce gazul în capitală, și'n Ungaria proprie, încât va întrece peste lipsele Ardelenilor.

Ca promisiune e bună și evitabilă, — vorba scea, mai ales în teorie. Când e să o pui în praxă, promisiunea e aproape nulă. La aplicarea gazului acestuia se recer zeci

față de ce-i al nostru; așa să știm respectă și a altora, altcum nu merităm nici noi stimă. Asta însemnă-ți-o când vorbești de orânduile altei biserici, fie aceea chiar păpistașă, cum îți place să botezi biserica latină. Adugi, că biserica din Cleveland n'a fost proiectată dintru început să aibă iconostas. Scuză dacă te rectific și în acest punct. Din gura păr. Lucaciu și a curatorilor bisericii noastre am înțeles tocmai contrariul!

Deci nu zic că mințești, ci cred că ai fost rău informat. Fii mai precaut.

Că biserica din Scalp Level n'are iconostas, o știu și eu, dar adaug numai decât, că s'a face cu timpul Credincioșii noștri is mai prudenți, nu se bagă în atâtea datorii, cum a-ți făcut DVoastră și apoi vi s'a licitat biserica, căci n'ați fost harnici să o plătiți. E drept că a-ți cumpărat-o din licitare iarăși, dar asta nu schimbă esența lucrului. Susții mai departe, că adevărat cinism și obrăznicie bizantină, că dogmatistii din Blaj, noi și preasfinții arhieriei, ne-am schimbat oricând ritul, ne-am face păpistași oricând, de nu ne-am teme de popor.

Quod gratis asseritur, gratis negatur! Ți-aș putea răspunde în chipul acesta, dar totuș te fac atent să citești Conciliul nostru provincial al III. lit. II. din 1900*) și vei vedea tocmai

*) Data nobis Dei beneficio fausta occasione diem anniversarium biscentesimo inde ab Unione ecclesiae nostrae cum Sancta Matre Ecclesia catholica Romana celebrandi, synodus provincialis pio sensu meritorum indelebiliū Praesulum, sacerdotum ac fidelium illorum meminit, qui duobus antehac saeculis mente, corde et ore confessi sunt et postea conservarunt et reliquerunt nobis nunc viventibus tanquam haereditatem sacram fidem veram catholicam, purum ac integrum ritum et disciplinam ecclesiae graecae...

La aplicarea gazului acestuia se recerze și poate sute de milioane. De unde să le iee ardelenii, despre cari cu drept au zis cei bin Budapesta, că sunt săraci și nu au industrie (dară nu din vina lor). Vor conduce la Budapesta, ceea ce nu vor putea folosi ardelenii și fiindcă aci la noi se va putea folosi numai o parte de tot neînsemnată, urmează, că partea cea mai mare va fi dusă din Ardeal.

Justă ar fi fost promisiunea, atunci dacă s'ar fi zis, că statul, cu toate puterile sale va lucra, ca în apropierea fântânilor să se facă stabilimente și fabrici, cari vor fi purtate de puterea gazului, și în linia primă se va da celor din apropiere gazul cu un preț corespunzător cu spesele de exploatare.

De prezent câți-va geologi sunt exmiși să studieze afacerea pentrucă se presupune, că nu numai la Șârmaș s'ar afla gazul acesta, ci că în Ardeal sunt două rezervorii mari de gaz, și anume cel de pe câmpie până pe la Murășoșorheiu și dincolo; iară al doilea rezervoriu în ținutul dela Dicio-Sânmartin—Mediaș pe o întindere de 180 klm. Se vor face deocamdată zece fântâni (sonde).

În cele de mai sus am arătat istoricul gazului dela Șârmaș, cu altă ocaziune vom comunica combinațiunile și planurile, ce se fac pe conta acestui gaz, silindu-ne a ține pe On. cetitori în curent, cu cele ce se vor scrie și se vor face în privința aceasta.

contrariul afirmațiilor Dtale temerare, și acest conciliu, înseamnă-ți bine a fost aprobat de S. Scaun Apostolic din Roma. Să mă ierți, dacă cutez să spun, că nu pari a fi părăsit încă băncile școlii, când afirmi bazaconii ca acestea.

Cealaltă afirmație, că noi în America ne-am vândut episcopilor latini, și astfel ne-am păpistașit barăm în chipul ăsta, nu e tocmai adevărată nici ea. Trebuie să știi că S. Scaun Apostolic din Roma a încredințat cu supraveghierea acelor misiuni depărtate din America pe I. P. S. Dr. Victor Mihályi de Apșa, pe mitropolitul nostru Deci orice plângere din partea credincioșilor poate veni la dânsul și el prin mijlocirea S. Scaun numai decât le împlinește ori-ce dorință legitimă. Că nu stau sub jurisdicția imediată a I. P. S. Sale e adevărat! Dar în ceea ce DTa vezi un rău, eu văd un bine. Uite cum! Trebuie să știi că în biserica noastră nu e anarhie, nu e disordine! Prin urmare, ca averea bisericilor noastre de acolo să fie bine chivernisită, să n'o poată defrauda orice tras împins; mai departe, ca preoții noștri să se poarte omenește, și să ne facă cinste, e foarte consult să fim supuși acelor episcopi; se înțelege numai în ce privește jurisdicția. Au doară nu din asta a rezultat toată încurcătura în biserica D-Voastre? Nu de aceea, că curatorii și preoții D-Voastre au făcut ce au vrut și Consistorul din Sibiiu de abea i-a putut reglementa? Ți poți închipui o controlă bună, fără șefi imediați acolo în America? Cu epistole de acasă zău puțin poți isprăvi acolo! Și chiar din motivul ăsta nu dubitez, că biserica noastră unită, care are în episcopii catolici din America adevărați părinți, va progresa acolo frumos. Ce o fi cu DVoastră nu știu, și nici nu vreau să știu.

Că episcopii de acolo ne respectază ritul, limba, așezămintele noastre, o știu din experiență personală, căci am vorbit cu mai mulți episcopi: spre ex. cel din Rockford Ills., cel din Grand Rapids, cu episcopii Horstman (mort), Farrelly, Koudelka, iar cu alții am corespondat, cum e cel din Erie Pa, Columbus O, Richmond W. Va etc. Cred prin urmare, că-s mai competent în această materie decât păr. Podea. Nu-i așa?

De altcum, când preoții noștri vor fi în America numeroși ca Rutenii, vom avea și noi vlădică separat de latin cum au ei. Nu-l doară deci de aceasta capul pe păr. Podea!

Lucrurile acestea toate le-am explicat poporului din Cleveland și Ioungstown și mă mir, cum de păr. Podea susține, că le-am retăcut. Ce-a făcut păr. Hatiegan, nu știu! Atâta știu, că în multe n'a procedat corect și astfel nu e mirare, că uneori a ajuns în corn de capră. Dacă a făcut ce susții DTa, adecă a sfătuit pe credincioși să se declare independenți, va se zică i-a îndemnat la anarhie, n'am decât să-l desaproab și va fi cu mine de acord și Preav. Consistoriu!

Mai sunt încă trei puncte, la cari trebuie să răspund.

Susții despre mine, că aș fi contribuit la ruina bisericii DVoastre din Cleveland! Acuză foarte mare, nu-i vorbă, păcat că nu-i dreaptă!

Te întreb, în ce fel am contribuit la ruina acelei biserici? Am zis oamenilor DTale să nu contribuie la zidirea acelei biserici? Am vorbit vre-odată în biserica noastră, S. Elena, ca să vă zădărnicesc planurile? Îi rog pe domnii V. E. Moldovan și N. C. Zamfirescu, dacă le vor cădea în mână acestea șire, să declare pe cuvântul lor de onoare, dacă mă țin capabil de așa ceva, sau dacă m'au auzit vre-o dată vorbind în direcția aceasta, sau au auzit povestind cel puțin pe alții despre mine, că le-aș fi spus așa ceva?

Să mă ierți prin urmare dle părinte, dacă declar, că ești un *calumniator ordinar!* Că apoi n'am sărit *pozitive* în ajutorul bisericii DVoastre, e adevărat; dară aceasta nici n'am putut-o face, nici n'am fost dator s'o fac!

g) Îmi ataci mai departe cartea »Spicuri din istoria bisericii răsăritene«. Adă-ți aminte, că nu cu bârfeli se combat cărțile nimănui, ci cu dovezi. Te rog dovedește falzitatea celor aserate de mine, și atunci ne-am achitat. Până atunci însă ai putea fi mai modest. De altcum îți mulțămesc pentru reclama ce mi-o faci. Zici referitor la carte, că a-și fi timbrat sinoadele *ecumenice* din răsărit *adunături*. Nu te supără dacă-ți dechiar că calumniezi iară. Bagseamă ai învățat principiul: »Audacter calumniare semper aliquid haeret«. La pag. 19. pomenesc o singură dată cuvântul *adunătură*, pentru a înfieră cu el adunarea câtorva episcopi illyrici supuși direct scaunului roman prin vicariul apostolic din Tessalonica, făcută contra învoirii lui Ruf capul lor nemijlocit, vicar în Tessalonica și contra papii Bonificiu. Așadară nu numai că nu e vorbă de conciliu ecumenic, dar nici baremi de vre-un conciliu național.

h) Mai zici în acelaș șir de idei, că ași fi petrecut zile și nopți în casa credinciosului Andreiu Schiau, ca să-l convertesc. Scuză-mă dacă-ți spun iară, că nu e adevărat nici acest lucru. De am fost în casa lui un cias, zi un cias, tot timpul ce l-am petrecut în America, e mult. Eu cel puțin nu-mi aduc aminte să fi petrecut mai mult. Se poate ca DTa să ai memorie mai bună. Că el m'a căutat foarte des, precum m'au căutat și alții mulți, chiar din credincioșii DVoastre, e adevărat. Căci spun-o ei, la câți nu le-am făcut rugări englezești gratis, și la câți nu le-am câștigat lucru? Tot atâtea dovezi, că am fost foarte ortodoxofag! Că mi-ar părea bine dacă Andreiu Schiau și toți DVoastră, ba toți românii a-ți fi uniți cu Roma, nu încapă îndoială! Nu sunt fariseu, nu-mi ascund simțemintele. Dar sunt cu mult mai cinstit decât preoții DVoastre, cari făceau mereu slujbe și credincioșilor noștri (spre pildă păr. Balea, Tatu). Eu așa ceva

n'am făcut! Pentru că la mine nu banul hotărăște, ci convingerea religioasă. De »comunicatio in sacris«, n'am știut și n'am vrut să știu.

În senzul acesta a fost concipiată și faimoasa epistolă, adresată societății românești din East-Joungstown. Mă provocase adecă roguvă cinstita societate, pușă la cale de păr. Scorobet, să fac dimpreună cu părintele Scorobet sf. slujbă la acelaș altar. Așa ceva am refuzat categoric și am dat explicația, de ce n'o pot face. Mai bine ascult de conștiință și de Dzeu, decât de oameni.

i) În urmă păr. Podea mă invinovățește, că ași fi părăsit legea mea strămoșească! Ce vrea să zică? Că am fost cândva ortodox? Poftescă la noi la Tulgheș și îi voi arată matricula botezaților și se va convinge despre faptul, că de mic copil tot gr.-catholic am fost. De altcum, chiar dacă a-și fi fost crescut în religia ortodoxă, mi-ar fi fost datorința s'o las, cât ce m'am convins, că ea nu e credința veacurilor apostolice.

Reflexiile binevoitoare la adresa păr. Lucaciu le va ști combata el. Atâta spun, că am și asupra acestui lucru cu totul alte informații.

Și cu acestea am încheiat. Publicul cetitor judece cauza mea cum va socoti mai bine. Doresc să judece numai obiectiv și fără patimă.

Dr. A. Nicolescu.

† Dr. Ioan Szabó.

Dispoziții de înmormântare.

Martii, aproape de 11 ore Escelența Sa Mitropolitul a primit sub decursul ședinței consistoriale următoarea telegramă:

Escelența Sa Dr. Ioan Szabo părintele și episcopul nostru în 1 Maiu la 11 ore noaptea a repausat în Domnul. În mormântarea se va ține în Vineri în 5 Maiu la 10 ore a. m. Binevoși a ne încunoștința despre eventualele dispoziții.

Capitul Catedral.

Imediat după cetirea telegramei, Escelența Sa Mitropolitul a ridicat ședința, comunicând Capitulului că va lua parte la înmormântarea tericitelui Episcop, însoțit de doi membrii capitulari, și de doi diaconi.

Escelența Sa Mitropolitul va fi însoțit de Rsmii Iosif Hossu și Dr. Victor Szmi-gelski canonici, apoi de I. Br. Micu și Iacob Popa, diaconi. Credem a ști că și Ilustritățile Lor Episcopii sufragani încă vor lua parte la înmormântare, cu delegații Capitulari. — »Unirea« încă va fi reprezentată la trista ceremonie prin secretarul de redacție Ioan Roșiu, rigor. în teologie.

* *

Veneratul Capitul de Gherla întrunit în ședință și-a ales vicar capitular pe Reverendisimul prepozit Ioan Georgiu, care a dat următorul cercular către preoșimea diecezană:

Nr. 521-1911.

†

Reverendisimilor în Hristos frați Vicari foranei! Mult onorațiilor în Hristos frați Protopopi și Preoși!

Cu cea mai profundă durere se aduce la cunoștința Veneratului cler diecezan, cumcă Preaiubitul nostru, Păstor Escelența Sa Prealuminatul Domn Dr. Ioan Szabó, Episcopul Gherlei, după guvernare de 32 ani, pătruns de adevărată iubire și interesare față de promovarea binelui spiritual al Clerului și al credincioșilor încredințați grijei Sale pastorale, după un morb îndelungat de 2 ani și jumătate, suferit cu multă resignațiune în voia lui Dzeu și primind mai de multeori Sfintele Sacramente cu multă pietate, în 1 Maiu c. la 11 ore și 45 min. din noapte a adormit în Domnul.

Înmormântarea osămintelor neuitatului Arhiepiscop se va întâmpla în 5 Maiu a. c. 10 ore a. m.

Aducându-ne aminte de îngrijirea părintească care o-a avut în totdeauna față de turma cuvântătoare de sub păstoria Sa, despre ce a dat dovadă eminentă și prin dispozițiunile Sale făcute înainte de moarte, precum și de datorința fiilor sufletesti față de Părintele și păstorul lor, înălțăm rugăciunile noastre ferbinți la tronul ceresc, pentruca să-i deie răsplata celor drepti și aleși ai lui Dumnezeu.

Dreptaceea prin acestea este recercat Veneratul Cler diecezan ca după primirea acestor litere să facă cunoscut cazul acest trist și poporului credincios, dispunându-se ca în 3 zile după olaltă la fiecare biserică să se tragă clopotele dimineața, la amiază și sara, servindu-se o Sfântă liturgie cu părăstas pentru odihna sufletului adormitului în Domnul, la care să se invite și credincioșii.

Totodată să ne rugăm cu toții la Părintele ceresc, ca pentru păstoria diecezei noastre văduvite să ne rânduiască un Arhiepiscop cu iubire, interesare și gata de jertfă pentru înaintarea și înflorirea diecezei noastre.

La sfintele liturgii și serviciile sacre, unde vine înainte pomenirea Episcopului, până la denumirea noului Episcop, este a se pomeni Prea Sfințitul Arhiepiscop și Metropolit Victor.

Din ședința capitulară ținută în Gherla la 2 Maiu 1911.

Ioan Georgiu
vicar general.

De odată primim următorul necrolog:

»Capitulul bisericii catedrale gr.-cat. de Gherla și clerul diecezan« cu profundă durere anunță trecerea la cele eterne a Escelentisimului și Reverendisimului Domn

Dr. Ioan Szabó

Episcopul diecezei gr.-cat. de Gherla, Conte roman, Asistent a solului pontificiu, Consilier intim al Măiestății Sale ces. și reg. Apostolice, Cavalier al Crucii mari al Ordului Francisc Iosif, Cetățean de onoare a orașului lib. reg. Gherla

Întâmplată în 1 Maiu c. la 11 oare 45 minute noaptea în anul 75 al etății, 52 al preoșiei și 32 al episcopiei după un morb îndelungat provăzut fiind cu Sfintele Sacramente.

Înmormântarea se va ține în 5 Maiu a. c. la 10 oare a. m. în biserică parohială gr.-cat. din loc.

Gherla, la 2 Maiu 1911.

In veci amintirea Lui!

Sinoadele protopopești.

Tr. Sibiu.

Sinodul protopopesesc de primăvară al districtului Sibiu s'a ținut în 11 Aprilie n. a. c. în localul școlii populare gr.-cat. din Sibiu. Împărtășesc unele momente mai însemnate dela sinodul acesta.

După invocarea Sfântului Spirit protopopul districtual deschide Sinodul cu următoarele cuvinte adevărate:

»Onorați frați!

Din darul lui Dumnezeu ne vedem iarăși întruniți în sinod districtual și Vă salut pe toți cu dragoste frățească, zicându-vă: bine ați venit!

Trăim răslățiți în atâtea sate, fiecare cu nevoile sale mărunte și dacă n'ar mai fi întruniri de acestea cei mai mulți frați așezați mai pe la periferiile districtului n'ar avea nici măcar prilejul să se cunoască unul pe altul personal, necum să mai poată fi vorbă de o solidarizare în sentimente și ni-zuințe, deși cu toții trebuie să muncim în aceeaș direcție unitară, să păstoria și povățuim un popor de acelaș neam și lege spre tot ce e bun, nobil și frumos, spre bunăstare vremelnică și spre fericirea lui veșnică.

Intrunirile noastre preoțești, cărora le zicem sinod, sunt deci cel mai bun prilej nu numai de a ne cunoaște împrumutat și a ne comunica unul altuia nevoile, ce ne pase, ci pentru omul gânditor ele sunt totodată și un fel de izvor de premoniune sufletească, de unde se întoarce acasă mai oțălit, ca să mă folosească de terminul, azi la modă, pentru lupta și nevoile vieții și ale oficiului pastoral. Însă cu toată îmbunătățirea situației noastre materiale din timpul din urmă, care înaintașii noștri căcăjiți o socoteau numai ca un pium desiderium, față cu împrejurările schimbate și scumpirea traiului zilnic, au rămas totuș încă atâtea năcazuri și nevoi, cât acestea ne îngreunează mult puțința întrunirilor mai dese și înjgerea unei activități mai conștiente și mai solidare, unei lucrări mai vii și mai rodnice în mijlocul poporului, unde sunt atâtea de făcut. Dar și când ne întrunim unul are un năcaz, al doilea altul, unuia îi lipsește timpul, altuia răbdarea, unuia îi lipsește pentru trebuințele de obște, altuia mai mult sau mai puțin sentimentul altruismului, ce ar trebui să împodobească mai ales pe păstorul sufletesc, așa că de cele mai multeori întrunirile noastre nu produc roadele, ce cu dreptul s'ar aștepta să le producă. Ne întrunim, când ne întrunim, ca să ne plătim urechea, pertractăm afacerile dela ordinea zilei în fuga calului, ca să nu scăpăm trenul, și atât! Suntem tot cari am fost.

Fraților, cu năcazurile noastre familiare avem să luptăm fără îndoială, căci n'avem încătrău, dar slăbiciunile noastre personale trebuie să le suprimăm și scăderile să le înlăturăm, căci slujba are să ne fie mai pe sus de toate. Luptă deci se cere în toate direcțiile, căci înnaș viața este o luptă continuă.

Am pus și de astădată la ordinea zilei pe lângă afacerile de caracter strict oficios unele chestiuni de ordin economic de cea mai mare importanță, căci lumea așteaptă, precum bine știți, în prima linie dela preoșime, care trăește în nemijlocită atingere cu poporul, ca mai ales ea să pună umărul

și să învârtă șurubul pentru propășirea neamului, atât pe terenul cultural, cât și pe cel economic, deși din punctul de vedere strict al chemării noastre spirituale lucrarea noastră ar trebui să se restrângă la cele sufletești și veșnice. M'as bucura, dacă din frământările acelor chestiuni de interes economic în sesiunea actuală, ar răsări astfel de roade, ca să contribuie la întărirea economică a poporului nostru atât de neglijat până acum în astă privință.

Dar nu voiesc să mă întind acum mai departe în direcția aceasta, ca să nu scurtez timpul merit pentru rezolvirea potrivită a multelor afaceri dela ordinea zilei, căci se vor lămuri toate pe rând la locul lor. Declar deci sinodul deschis.

Intrându-se după aceea în ordinea de zi:

1. Tinărul preot *Izidor Vlad*, din Cașolț, conform însărcinării avute dela sinodul trecut, cetește o dizertație foarte interesantă din domeniul vieții pastorale, cum nu s'a prea auzit până acum în sinoadele noastre preoțești. A și fost ascultat cu atențiune încordată și la sfârșit răsplătit cu aplauze binemeritate. În legătură, pentru sinodul de primăvară viitor a fost designat ca dizertant bineapreciatul nostru scriitor *Ioan Agârbiceanu*, parohul Orlatului, a cărui primă apariție în sinodul nostru a fost întâmpinată cu călduroase ovațiuni.

2. Protopopul districtual își prezintă raportul despre starea districtului, care raport îl vom publica în întregime, fiind de credință, că acela va interesa cercuri mai largi.

3. Trecând peste alte puncte de mai puțină însemnătate, amintesc, că chestiunile de ordin economic puse la ordinea zilei, ca: chestiunea înființării unei bănci districtuale cu menire culturală, a înființării unei reuniuni districtuale pentru asigurarea vitelor, cum și a înființării de cooperative sătești, au fost predate spre studiere unei comisiuni, care va avea să raporteze și să prezinte propuneri concrete într'o întrunire, ce se va chema anume încă în anul acesta.

4. S'a decis a se ruga Preaveneratul Conzistor, ca să stăruie la locul competent pentru îmbunătățirea congruei, ce nu mai corăspunde împrejurărilor schimbate de azi, pentru scutirea întregirii congruale de sarcini și pentru distribuirea ei anticipativă.

5. În sfârșit după designarea confesarilor a urmat mărturisirea preoților în biserica noastră parohială din Sibiu.

Un preot

Reviste.

Camera Ungară. În ședința de Sâmbătă a luat cuvântul d. deputat *Dr. Teodor Mihăli* președintele clubului deputaților noștri la bugetul ministerului de agricultură. A relevat cu multă cunoștință de cauză mizeriile de cari suferă țărâna românească pe urma politicii actuale. Proiectul de rezoluțiune, în meritul căruia s'a rostit distinsa cuvântare plină cu cele mai prețioase detalii sună: „Camera să îndrume guvernul să revoace ordinațiunile date pentru împădurăritul locurilor șterpe și atât în chestia plantării cu pomi a locurilor șterpe, cât și a pășunatelor publice, după ascultarea

bărbaților specialiști „și celor interesați, să prezinte Camerei un proiect“.

Adunarea dela Arad. Duminică s'a ținut în Arad proiectata adunare populară pentru a manifesta în favorul votului universal, secret și egal, luând parte atât partidul nostru național cât și justiții și socialiști, despre cari amintesc în nrul nostru 30. Meetingul a fost prezidat de C. Mülle. În mijlocul unei mari lumi entuziaste au vorbit, agitând pentru votul universal, *I. Just*, contele *Teodor Bathányi* și sociologul *Iázi Oszkár*. Acest din urmă a făcut apel călduros către toți românii pentru a lupta în comun pentru realizarea reformei votului universal, care va avea să restabilească echitatea și dreptatea între naționalități. La sfârșit a luat cuvântul deputatul nostru *Dr. Ștefan Pop* accentuând, că românii sprijinesc după cuvenință partidul lui Just și pe cel democratic în chestia ca votul universal proiectat să fie fără de restricții cu o cale și egal, direct și secret pe comune; iar în privința censului sau a naționalității să se observe cea mai dreaptă imparțialitate. — Adunarea a fost ridicată după 7 ore pe lângă aclamări extrem de însuflețite.

Noutăți.

Din cauza sărbătorii de Sâmbătă, Sfântul Gheorghe, numărul nostru proxim va apărea Marți la ora obișnuită. Nrul de azi are un suplement literar de 4 pagini.

Perechea regală română. Perechea regală română va face o excursiune mai mare pe Dunăre către mijlocul lunii Maiu. Dela Oltenița suveranii vor pleca spre Orșova, de unde se vor întoarce la Cernavoda. Dela Cernavoda vor merge la Sulina, și de acolo pe Marea Neagră la Constanța.

Regele Otto, al Bavariei de 33 de ani trăiește într'un castel al său, cu mintea întunecată de vâlul nebuniei. Țara o cărmuiește moștenitorul de tron, care primește des și știri despre starea regelui bolnav. Acum, când s'au împlinit 63 de ani dela nașterea, craiului celui tulburat, s'au dus la el doi curteni și doi medici, cari au adus vestea aceasta: M. Sa Regele este sănătos trupește; dar boala lui de care a înebunit, se întinde mereu...

Intre Viena și Budapesta Ziarul vienez „Zeit“ aranjează în 8 Maiu o întrecere de aviație. A pus 10'000 coroane ca premiu pe seama aviatorului, care va percurge cu aeroplanul distanța dela Viena la Budapesta fără întrerumpere, iar 50'000 cor. pe seama celui ce va face aceeași distanță dela Bpsta la Viena.

Peregrinaj la Prislop. În 20 și 21 a. l. c. va fi peregrinajul de primăvară la sta Mănăstire a Prislopului. La acest peregrinaj va lua parte și H. Sa Episcopul Vasile al Lugojului.

Pentru o carte. Milionarul din California, Hutington, a cumpărat cu suma de 300.000 lei o ediție a bibliei tipărită de Gutenberg în 1450—55. E cel mai mare preț ce s'a oferit cândva pentru o carte.

Două tablouri de Tizian. Un mare comerciant din Londra a cumpărat 2 tablouri ale marelui pictor italian Tizian, reprezentând unul pe regele Filip al II-lea al Spaniei, iar celalalt pe Francisc I al Franței, cu suma fabuloasă de 60 mii lire sterline, cari fac: un milion și jumătate de franci.

Tren regal furat. Vine vestea, că Țarului i-au furat trenul de curte. Patru săptămâni au căutat polițiștii secreți să

afle, că unde a ajuns minunea aceea de tren. Pe hoți încă nu i-au prins, dar trenul despoiat de toate bogățiile lui l-au aflat într'o gară părăsită, într'un loc îndepărtat al împărăției.

Profesorul Amanu, conducătorul clinicei regești pentru femei din München își exprimă rezultatul cercetărilor sale în următoarele: „Apa amară naturală *Francisc Iosif* deși luată în cantitate mică rezultă regularea scaunului repede și sigur — fără dureri. Apa „Francisc Iosif“ tot cu așa rezultat sigur se poate folosi și timp mai îndelungat, fără de a cauza efecte neplăcute“. — Se află în farmacia și spiterii. Direcțiunea de transport în Budapesta. (3).

La Ungvár s'a aprins Marți seara spitalul de alienați. A fost un aspect înfiorător cum bieții nebuni înfiorați și mai vărtos de spaimă făceau cele mai grozave calamități. Unii voiau să sară în foc, alții să fugă. Se mușcau unii pe alții și atacau pe toți paznicii cărora în adevăr numai cu periclitarea vieții le-a succes să-i treacă în altă localitate.

Grâul. Prețul grâului s'a ridicat foarte simțitor la Budapesta. Din această cauză marii negustori de bucate și morarii din Budapesta au comandat de urgență 250,000 miji metriche din România. România dispune în prezent de un plus de trei milioane miji metriche de grâu.

Societatea „P. Maior“ a studenților universitari din Bpsta ne aduce la cunoștință, că și-a schimbat locuința, aflându-se acum în cerc. IX. Rádany-u. 34. V. 40.

Valoarea conștientisității. — Unde interesele materiale pretind astfel, acolo se pune pond și preț cuvenit pe conștientisitate și în lumea astă plină de hâdoase orgolii personale. De e. la baia de aur dela Ruda, câte un simplu paznic fără nici un fel de învățatură specială are lunar 3—400 cor. afară de locuință luminat scl. — Conștientisitatea e scumpă — chiar pentru că e neșpus de rară...

Pentru ziaristi. Episcopul latin din Rosnavia a dăruit 500 cor. la fondul de penziune al ziaristilor maghiari!

Timbre furate. În Cetinje la posta centrală s'au furat de curând timbre iubilare în preț de 220.000 dinari. — Guvernul a pus un premiu de 5000 dinari pe sama celui ce ar da de urma lotului.

Nu se gândește la odihnă și pensiuene, — ba mai voește să și muncească 150 ani. — Ființa această neobosită este chiar genialul descoperitor *Edison*. — După părerea lui secretul vieții lungi consistă în: a munci, a te îmbrăca, a mânca și a dormi regulat. — Observă, că peste tot oamenii mănăcă prea mult în raport cu mișcarea și munca trupească. Edison zice despre sine, că nu se forțează la lucru, mănăcă puțin și adoarme iute. Dorm — continuă dânsul — 6 ore minunat, și încă nicieând în viață n'am visat. Sunt acum de 64 ani și pretez munca mai bine și mai mult, decât ori când. — A vorbi despre retragere la odihnă e lucru de răs. — Muncesc dela vârsta de 12 ani și sper, că până la 150 ani voi munci încă...

Bani noi de 50 fileri. — În Viena camera comercială se ocupă serios cu gândul de a se introduce în sistemul nostru bănesc o nouă piesă în prețul de 50 fileri. — În nichel și bronz circulează peste întreaga Austro-Ungarie 106 milioane. Monetele de câte 1 filer ar cere mai mare circulație; eventual să se pregătească în formă mai mare și mai vărtosă. — Considerând apoi că toate sistemele bănești din Europa își au piesele intermediare corăspunzătoare și că în special în Germania prin legea din Iunie 1909 se introduc piese de câte 1/2 și 3/4 marcă — la noi încă se simte lipsă de a introduce cel puțin piesele de câte 50 fileri.

Complot. — Firește, în Rusia. — Din St. Petersburg se telegrafiază, că poliția secretă a dat de urma unui complot militar în Kronstadt. — Au fost deținuți 18 inși.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

26

Indată ieșiră din pădure vre-o doisprezece câni năpustindu-se cu lătrături asupra bourului.

— Sosesc vânătorii — zise Zich — puteți veni acum, căci e târziu!

Deodată își duse mâinile la ochi și întinzându-și gâtul privi mirat înainte.

— Ce este? întrebă Mazko.

— E fata mea Jaghienka! — strigă Zich.

Intr'adevăr în fruntea vânătorilor călare o fată, ținea cu o mână fraul, cu cealaltă arcul, iar tolba îi atârna de umeri, părul ei bogat îi atârna în valeri undulătoare pe umeri, fața îi ardea și pieptul îi palpita agitat.

Când observă pe cavaleri să opri pe o clipă apoi recunoscându-l pe Zich exclamă cu glas plin de veselie:

— Tată! — Tată dragă!

Intr'o clipă îl ajunse se coborî de pe cal și i-se aruncă în gât. Câteva clipe nu s'auziau decât sărutările lor.

— Ai scăpat teafăr din război, tată dragă?

— Scăpat, draga mea. Văd că și tu ești voinică, căci umbli la vânătoare.

— Alungăm de multă vreme acest bour. L-am săgetat de trei ori... Săgeata din urmă l-a doborât.

L-a doborât altcineva, zise bătrânul arătând în spre Zbisko.

Jaghienka își trecu mâna prin păr și privi cu neîncredere la Zbisko.

— Cunoști-l? — întrebă Zich.

— Nu!

— Dar pe bătrânul Mazko Bogdaniec cunoști-l?

— Doamne sfinte exclamă ea, el să fie oare? — și apropiindu-se de trăsura sărută mâna bătrânului conte.

— E rănit din lupta cu nemții, cu cari am avut de lucru în Livania împreună cu Zbisko.

— Dar Zbisko unde e?

— Bine, dragă, nu-l mai cunoști?

— El se fie oare examinând din creștet până'n tălpi pe tinărul cavalier?

— Așa-i că e mare acum.

— Vino, sărută-mă îi zise Zbisko, căci suntem cunoscuți vechi.

Jaghienka roși:

— Nu... Nu se poate mi-e rușine.

— Dar eram tovarăș de jocuri în copilărie!

— Imi aduc aminte când veniai la noi ca copil. Cum erai de rău de multeori, căci imi luai bomboanele și mă băteai.

— Acum n'ar mai face așa ceva, căci cunoaște regulile cavaleresti.

Jaghienka privi la bour și întrebă:

— Intr'adevăr tu l-ai omorât; Zbisko?

— De sigur, zise Zich, noi doar îi suntem martori.

Jaghienka privi iarăș la tinărul cavalier și fără să știe de ce roși de nou și se simți perplexă.

IV.

A doua zi după ce sosiră în Bogdaniec, bătrânul Mazko constată cu bucurie, că avearea abatelui crescuse în mod simțitor.

Se simția bine, că se retrăgea, din când în când în acest cuib pacinic după zilele de zbucium ale luptelor. Cum ședea pe un trunchiu înaintea casei auzi deodată un troyot de copite. Era Jaghienka, care se apropiă în goana fugarului.

— Lăudat să fie numele Dlui, îl salută ia, am venit se aflu cum te mai simțesti.

— Așa printre ele copila mea, dar cel puțin sunt la mine acasă.

— Totuș nu te poți simți bine, căci n'ai îngrijirea delipsă.

— Eu v'am trimis două paturi, pâne, carne, bucate, miere, din toate ce aveam acasă.

Mazko îi netezi părul și îi zise:

— Dzeu te va binecuvânta pentru aceasta, noi te vom rebonifica la timpul său.

Il voiu trimite pe Zbisko ca să-ți mulțumească, zise el zimbînd... Spune, Jaghienka, place-ți de el?

— Nu m'am prea uitat la el.

— Ei bine privește-l acum.

Zbisko se apropiă și sărută mâna Jaghienkei.

— De ce imi săruți mâna? — întrebă fata — căci doar nu sunt preot.

— E datina cavalească, răspunse el.

Apoi după ce află despre darurile, ce le adusese îi mulțumi cu căldură. Frații Bogdaniec își istorisiră toate isprăvile răboinice, și fata exclamă cu admirație:

— Ce bine e să fii bărbat!

— Mult mai bine e să fii o femeie așa de frumoasă cum ești tu!

— O, ai văzut de sigur și mai frumoase.

Intr'aceea sosiră trăsurile din Zgogelitz cu cadourile.

Jaghienka își luă adio și Zbisko o ridică în brațe punându-o pe cal.

— Cât ești de tare șopti fetița. Noapte bună.

— Noapte bună... În zilele aste trec pe la voi să mulțumesc tatălui tău.

— Te așteptăm cu toată dragostea.

Cu acestea Jaghienka dispăru.

— Ce mai fată harnică, încă-i numai de cincisprezece ani, și deja e econoamă bună, — zise Mazko.

— Da, zeu, răspunse Zbisko, — și Zich o iubește tare mult.

— Moșia din Mocidoli, cu moară cu tot i-o dă ca zestre.

Zbisko se puse pe gânduri și nu zise nici un cuvânt.

— Privind la Jaghienka, imi aduc aminte de Danusia, și mă doare inima, — zise acum Zbisko.

— Să mergem în lăuntru, — adause Mazko, — timpul e înaintat.

Sculându-se cu greu și răzimându-se de Zbisko, intrară în chilie.

În ziua următoare Zbisko, la insistința lui Mazko, s'a dus în Zgogelitz, ca să mulțumească lui Zich de cadourile, cari i-le-a trimis. La dorința fratelui său, s'a îmbrăcat în hainele de sărbătoare și își duse cu el și doi prinsoneri turci, ca prezentarea lui să fie cu atât mai deamăn.

Bătrânul Zich îl primi cu brațele deschise, iar Jaghienka s'a surprins încât scăpă din mâni olul de vin, ce-l aducea în casă.

(Va urma)

Biserica ortodoxă și Româanismul.

Răspuns dlui Ion Mateiu.

de

Z. Păclișan.

(Continuare).

Tot contra Unirei reproduce dl Mateiu un citat lung din *Fragmente zur Geschichte der Rumänen* alui Hurmuzachi vol. II pag. 222. Hurmuzachi e cunoscut ca unul din cei mai contrari ai Unirei și afirmațiile neexacte ale lui din scrierea citată au fost spulberate de mult de știința istorică română¹⁾ și astfel mă mir, că un tinăr cu pretenții îndrăznețe a se provoca la fragmentele lui ca la o operă, care — vorba d-sale — sintetizează adevărul istoric obiectiv

Dl Iorga încă îi servește lui Mateiu cu o probă contra Unirei și contra celor, cari susțin, că aceasta a fost unul dintre cele mai prudente acte de viață publică a Românilor. Din cele 30 de șire, reproduse — într'un mod foarte curios — de dl Mateiu din Istoria bisericii române vol. II. pag. 28—29 abia jumătate se referesc la *Unire* iar restul cuprinde o caracterizare — sit venia verbo — nespuse de pătimășă și nedreaptă a personalității lui Atanasie Anghel. Aci Atanasie e numit „om fără demnitate și fără rușine“ iar declarația lui din 1701 o numește dl Iorga: „cel mai înjositor act public săvârșit până atunci de vre-un vlădică românesc.“

Ori cum va fi fost Atanasie Anghel în actul său din 1701, e sigur că nu e cu nimic inferior lui Ilie Iorest, Simion Ștefan, Sava Brancovici și altora, cari jurau în Muntenia, că vor păstra cu sfințenie învățăturile bisericii răsăritene și cari reîntorși acasă puneau un nou jurământ, pe dogmele și învățăturile calvine și impuneau credincioșilor lor primirea și respectarea doctrinelor depuse în celea trei Catechisme calvinești fără să primească, în schimb, nimic pentru biserică și neamul lor. Unirea cu biserică Romei n-a fost o „petrecere sgomotoasă“ — cum o numește dl Iorga — sărbată pe ruinele unei vechi organizații bisericesti române, ci a fost — ca să reținem expresia — o „petrecere“ jucată pe ruinele unui calvinism, cu-un organism, care nu avea nimic a face cu biserică românească din principatul vecin al Munteniei, pentru că făcea parte din organismul puternic al bisericii calvine, o biserică, în sfârșit, care continuând pe calea apucată, amenința să devină cea mai mare primejdie pentru însăși existența noastră națională.

IX.

Dl Mateiu încearcă să dovedească și acum, că broșura mea e o copie a cărții dl. Cernăian întemeindu-și afirmația pe următoarele probe: „Tendința lui Cernăianu e să arete în ori ce chip, că slavonismul și grecismul au fost cele mai mari primejdii din punct de vedere național. Aidoma același scop îl urmărește cu o neobosită pornire și Păclișanu în elucubrația sa.“ Răspund: tendința cărții lui Cernăianu și tendința cărții

¹⁾ Bunea. Chestiuni II. pag. 267—311.

mele nu e să arătăm influința slavonismului și grecismului, ci arătarea rolului, pe care l-a avut biserica ortodoxă în dezvoltarea culturală a neamului nostru. Scopul comun alor doi autori nu înseamnă nici plagiate nici copiere. Toate cărțile de istorie, de istoria literaturii, de fizică etc. au același scop; de aci însă nu urmează că întreagă literatura lumii e un plagiu. Dl Iorga a voit să ne arete în *Istoria Românilor* a dsale fazele prin cari au trecut poporul român dela origine până în pragul zilelor noastre și acelaș scop l-au avut și dnii Xenopol, Onciu și toți câți au scris istoria Românilor. Din faptul acesta nimeni nu poate deduce și nici n-a încercat-o, că dl Iorga l-a copiat pe dl Xenopol și dl Onciu pe dl Iorga.

(Va urma).

Organizarea satelor noastre*).

De când zorile conștiinței naționale au început să lumineze cărările sufletului, fiecare generație de cărturari s'a încălzit de câte un ideal pentru înaintarea neamului nostru, fiecare generație și-a cheltnit toată puterea de gândire și de muncă pentru a dură o temelie de existență națională poporului nostru. Și, cu bucuria sufletească a omului care recunoaște munca săvârșită de alții, putem spune, că înaintașii noștri, în vreme scurtă și în împrejurări neprielnice, au realizat progrese serioase în multe privințe. Starea culturală, socială și economică, ce am moștenit-o, e rezultatul eforturilor uriașe ale generațiilor premergătoare, cărora noi, generația tânără, trebuie să le fim mulțumitori pentru bogăția pozitivă ce ne-au lăsat-o și, în semn de recunoștință, trebuie să le iertăm toate rătăcirile și toate greșelile, pe cari n'au putut să le încunjure. Această iertare, pe lângă recunoștință, dovedește și o înțelegere mai superioară a împrejurărilor, cari au determinat evoluția poporului nostru și mai dovedește o noblete de inimă, care cimentează în suflete tradiția, baza oricărei continuități de muncă.

Datoria generației de astăzi, care își scutură cu mândrie capul de Prometeu, e să continue opera începută de înaintași cu aceeaș însuflețire și dacă poate cu mai multe sortii de izbândă. În sufletele pline de energie tânără nemulțumirea a fost întotdeauna un imbold la muncă pozitivă, ea a prevestit o nouă efortare a puterilor pentru a desăvârși opera înaintașilor. Deaceia nemulțumirile, cari în vremea din urmă au tulburat în treacă atmosfera vieții noastre publice nu trebuie să privească deslănțuri de furtuni anarhice, cari distrug recolta progresului de până acum, ci ca totatătea dorințe și tendințe de primeniri sănătoase și firește, cerute de evoluția unui popor plin de viață. Bătrânii cărmuitori ai treburilor noastre obștești, la rândul lor, nu trebuie să se supere din pricina măruntelor greșeli ale tinerilor, cari în clipe de avânt juvenil aruncă câte o săgeată de nemulțumire și spre creștetul lor venerabil. Indrăzneala, fie chiar și jignitoare, când se razimă pe o cinste sufletească și pe o forță reală, în loc să fie condamnată și pedepsită, trebuie îndrumată pe căi productive. Bătrânii, cu înțelegerea senină a minții lor bogate în experiențe, au datoria să aprecieze pornirile tinerilor și să se îngrijească

părimțește, ca toate puterile de muncă să-și găsească cel mai larg teren de validitate. Cuminența bătrâneții înfrățită cu energia tineretii poate să facă minuni. Generațiile din zilele noastre sunt chemate să ducă în bunăînțelegere cu un pas mai departe lupta pentru înaintarea și întărirea națională a neamului nostru. Neînțelegerile personale izvorite din ambiții jignite sau suprimate trebuie să dispară în fața marilor probleme de viață, cari nu se pot deslega, decât prin o armonie și prin o concentrare de forțe. Aceasta trebuie să o înțelegem cu toții.

Și dacă vrem să ducem la izbândă și-gură lupta pentru drepturile de existență națională a poporului nostru, atunci trebuie să ne dăm înainte de toate seama, că nici o luptă nu se poate câștiga fără o disciplină severă și fără o organizație temeinică. Simțim adeseori că munca noastră nu este unitară, că lucrăm răzlețiti și că eforturile mari ce le facem nu aduc roadele dorite. În cursul vremii mulți au și constatat, că pricina înaintării noastre incete e lipsa de organizație. De mai multe ori s'a accentuat necesitatea unei organizații naționale, s'au făcut chiar și încercări de organizații naționale, dar n'au avut nici un rezultat, fiindcă erau numai pe hârtie și fiindcă n'au fost puse pe temelii durabile. Dorința „hai să ne organizăm“ într'o vreme era ridiculă și se făceau multe glume pe socoteala protocoalelor politice, pe baza cărora la întrunirile partidului nostru național se constata sărbătorește: „mă rog, suntem organizați“. În realitate organizația ni-a lipsit și ne lipsește și astăzi. Iar fără de aceasta e cu neputință lupta și izbândă națională. Un neam neorganizat e ca o frunză, bătută de vânturi în toate părțile la voia întâmplării, e ca o barcă pe valurile mării. Fără a avea o organizație nu vom putea niciodată să desfășurăm o activitate sistematică și unitară după un plan bine determinat de conducători. Dacă în gospodăria individului singuratic se cere să fie rândulială, cu atât mai mult se cere aceasta în gospodăria națională. Altfel ne vom fărâma în existențe egoiste și vom fi incapabili a opune puterii de disolvare ce ne amenință o rezistență întemeiată pe o conștiință națională și pe comunitatea de interese a neamului nostru întreg. Suntem chiar convinși, că un popor neorganizat în viitor e cu neputință să-și păstreze naționalitatea.

Organizația e deci o problemă de viață pentru poporul nostru și nădăjduesc că atât bătrânii cât și tinerii se vor însufleți deopotrivă pentru realizarea ei. Mai ales generația tânără, care dorește să lucreze mai intensiv și mai sistematic și care vrea să îndrepte geșelile din trecut, cred că nu-și poate găsi un mai larg și mai greu teren de activitate decât acesta. Dacă va fi în stare să intrupeză cel puțin începutul unei organizații, va putea fi mulțumită, căci a reușit să rezolve problema cardinală a existenței naționale a poporului nostru.

Opera de organizare trebuie începută la sate, căci înflorirea și întărirea satelor e garanția viitorului nostru. Știm că țăraniii trăiesc și astăzi, în multe părți, aceeași viață patriarhală ca acum câteva sute de ani, că orbescă în cel mai rușinos întunec și că sunt cu desăvârșire desorientați asupra rostului lor în lume. Aceste stări triste nu le putem înlătura, decât trezind în țărani con-

știința, că fac parte dintr'un neam cu aspirații în viitor și cu drepturi la o existență națională, independentă de mila mai marilor. Și numai o organizație le poate da aceasta conștiință.

Organizarea satelor noastre trebuie făcută prin societăți culturale și prin însoțiri economice, cari să fie conduse sistematic de câte o centrală, după un plan de mai înainte stabilit. Din aceste două va rezulta dela sine și organizația politică, care, după părerea mea, fără organizația culturală, dar mai ales cea economică e o imposibilitate.

Baza întregii organizații a poporului va fi cea economică, cu care mă voi ocupa pe larg încurând în legătură cu donația dlui Stroescu făcând Asociațiunii. Intruparea acestei organizații va întâmpina însă mai multe greutăți, dintre cari cele mai mari sunt: pe deoparte conservatismul retrograd al țărănimii, pe de altă parte interesele angajate ale unei bune părți a cărturarimii. Dar piedecile nu sunt așa de grele ca prin o stăruitoare propagandă și prin muncă continuă să nu poată fi înlăturate.

Organizații economice va trebui să-i promeargă organizarea culturală, care e mai ușor de realizat, fiindcă avem Asociațiunea, în cadrele căreia în câțiva ani putem organiza toate satele locuite de Români și în sânul căreia există și astăzi un început de organizație, care trebuie numai desăvârșit.

Dela 1907, decând mă preocupă foarte intensiv această problemă și a cărei necesitate și importanță am accentuat-o în repetite rânduri, m'am gândit mult și am studiat și mai mult, cum s'ar putea face un început serios. În raportul comitetului central către adunarea generală a Asociațiunii, ținută în Șimleu, la 1908, am încercat să fixez problemele culturale ale acestei instituțiuni, pe cari le-am motivat mai pe larg într'un articol apărut în această revistă, intitulat „Problemele Asociațiunii“.*)

Atunci m'am gândit la posibilitatea unei organizații culturale a țărănimii în cadrele Asociațiunii. Călăuzit de acest gând am lucrat un plan amănunțit pentru a face mai întâi pe țărani membri ai Asociațiunii. Prin „Biblioteca populară“, pornită la începutul acestui an, instituția noastră culturală a și reușit să înscrie până acum aproape zece mii de țărani ca membri ajutători și înscrierile continuă zi de zi, așa, că până la sfârșitul anului e nădejde, ca Asociațiunea va avea la vre-o cincisprezece mii de membri ajutători. E de prisos să mai spun, că această faptă a Asociațiunii e cea mai importantă din câte a săvârșit și care îi cunună cu cinste activitatea de 50 de ani, pe care o va serba la viitoarea adunare generală din Blaj.

Dupăce am reușit să grupăm țărănimea în cadrele Asociațiunii, nu ne rămâne decât să mergem cu un pas mai departe: să o organizăm. Această organizare până acum eră cu neputință, fiindcă între țărani și instituția noastră culturală nu erau legături mai strinse.

Adunările cercuale și prelegerile populare ale despărțămintelor nu erau de ajuns ca să convingă țărănimea, că există un așezământ care se interesează de soarta ei și

*) Vezi „Luceafărul“, 1908 p. 407 și volumul meu: „Informații literare și culturale“ p. 140.

*) La dorința autorului se publică și la noi (Red).

prin urmare eră cu neputință a trezi în sufletul ei conștiința unei încheșări culturale. Acum când țărani știu de numele acestui așezământ și încep să-i cunoască, ținta ce o urmărește ni-se impune dela sine organizarea satelor. Astăzi când în cele mai multe sate avem zeci și sute de membri ajutători ai Asociațiunii, cărturarii conducători ai satelor: preoții, învățătorii etc., n'au decât să înființeze, conform statutelor Asociațiunii, așa numitele agenturi. Aceste agenturi trebuie să fie, însă, adevărate reuniuni culturale țărănești, cari să țină toamna și iarna în fiecare săptămână, iar primavara și vara în fiecare lună câte-o întrunire, cu ocazia căreia preoții, învățătorii și alți cărturari să aranjeze așa numitele șezători culturale. Pentru a dedă pe țărani cu asemenea întruniri cărturarii la început trebuie să fie foarte dibaci; trebuie să caute a atrage poporul prin lecturi interesante și prin producțiuni distractive și numai încetul cu încetul să-l obișnuiască a se ocupa și cu chestiuni serioase. În aceste reuniuni culturale țărănești preoțimea și învățătorimea își poate plasa deocamdată aproape toată activitatea extraoficioasă, de care a început să se vorbească în vremea din urmă și la noi. Adunările cercuale ale despărțămintelor în viitor vor trebui să fie adunări de țărani, în cari aceștia își vor spune dorințele și vor discuta nevoile ce-i preocupă. Ca aceste adunări cercuale să-și ajungă scopul, nu vor putea cuprinde mai mult de 20—25 de comune: de aceea am și stărut până acuma, ca din despărțăminte cu prea multe comune să se înființeze despărțăminte nouă. Și în curs de câțiva ani s'au și înființat vreo 15 despărțăminte nouă. În viitor despărțămintele dintr'un ținut vor ținea în fiecare an adunări generale extraordinare sub conducerea câte unui membru al comitetului central al Asociațiunii, căci adunările generale ordinare de până acum nu sunt suficiente pentru a trezi o mișcare culturală intensivă, continuă și unitară.

Reuniunile culturale vor avea chemarea să pregătească țărânimea și pentru organizarea economică. Cărturarii cu ocazia întrunirilor vor explica poporului însemnătatea însoțirilor și vor arăta toate avantajele lor materiale. Și încetul cu încetul țărani obișnuiți a se apropia unii de alții și a lucra în comun, vor iniția ei singuri cele mai multe întreprinderi cooperative. Această organizație economică va fi, cum am spus, baza întregii activități pentru o nouă renaștere națională a poporului nostru în viitor.

Deocamdată numai indic posibilitatea unei organizări a satelor noastre. Incurând o voui prezentă însă publicului nostru în cele mai mici amănunte. Intr'o ședință viitoare a comitetului central al Asociațiunii voui prezentă un proiect de regulament privitor la înființarea agenturilor și o instrucție specială în care voui arăta întreg programul de lucru al agenturilor și al despărțămintelor. Dar și până atunci preoții și învățătorii au misiunea a înființa agenturi în toate satele în cari se găesc cel puțin patru membri ai Asociațiunii. Aceste agenturi, dezvoltându-se vor putea să-și clădească o casă culturală, în care să se așeze biblioteca populară și în care să se țină toate întrunirile și toate petrecerile din sat. Această casă culturală va fi și căminul viitoare organizații economice.

Iată în liniamente generale planul unei organizări culturale a satelor noastre, care se poate realiza în 2—3 ani în cele mai multe părți.

Generația de astăzi, care e nemulțumită cu ceea ce s'a făcut până acum, are deci un larg teren de activitate. Nu-i trebuie decât dragoste și stăruință la lucru. Și pentru înfăptuirea acestei organizări nădăjduim, că vor da Asociațiunii mână de ajutor toți factorii vieții noastre naționale, biserica, școala, băncile etc.

Chem, deci, la lucru pe toți oamenii de bine!

Oct. C. Tăslăuanu.

Franța modernă.

Revista: „Katholikus Szemle“ din Bpesta nr. 4 a. c. publică la loc de frunte un luminos articol, merit a ne arăta în adevărata lor lumină stările deplorabile ce domnesc în Franța, pe terenul instrucțiunii. Credem că e în interesul cetitorilor, dacă vom stărui mai mult asupra acestui articol. Autorul articolului, dr. Madarász J. văzând năzuința unor pedagogi maghiari din patrie, și a presei încăpute pe mâna francmasonilor și a jidanilor, de a introduce și în țara noastră separarea școlii de Biserică și introducerea moralei civile în locul religiei, se încearcă, răzimat pe date statistice și păreriile bărbaților îngrijorați de viitorul neamului lor, să arete ce urmări practice a dat școala din Franța, dela a. 1880 decând școala a fost separată de Biserică, și s'a introdus morala civilă, sau laică, în locul religiei.

Școala din Franța, în a. 1882 a fost separată cu totul de Biserică, iar religia a fost eschisă, și în locul ei introdusă morala laică. Urzitorii acestei școli, *école publique*, sunt bărbații de stat: Gambetta, J. Ferry și P. Bert, dușmani declarați ai Bisericii catolice. Adevăratul lor scop eră nimicirea totală a Bisericii, pe care o uriau din adâncul sufletului lor. Se temeau însă de a pași dintru început pe față, de aceea la început, numai cător-va congregațiuni li-a fost interzisă instrucțiunea. În an. 1886, instrucțiunea a fost încredințată exclusiv persoanelor laice. Iar mai târziu, au exchis cu totul religia din școli, pe elevi i-au oprit de a se mai ruga, etc. Locul catehismului l-a ocupat morala civilă, *instruction morale et civique*. Iar când mai mulți bărbați de seamă, catolici au protestat în ședințele senatului în contra unei astfel de morale anemice, acuzându-i că vor să nimicească Biserica, au fost mulcomiți îndată, primind din partea lui Gambetta următorul răspuns: „Părinții catolici au la îndemână școlile călugărilor, pe cari le pot alege, în locul școlilor laice; aceasta-i adevărata libertate, adevărata toleranță“ Și după ce au câștigat pentru păreriile lor opinia publică, au pașit pe față, au devenit mai îndrăzneți, arătându-și scopul adevărat. Iată ce spuneă ministrul Viviani, în a. 1906: Tot auzim vorbindu-se de neutralitatea școlară, și acum a sosit timpul să spunem, că neutralitatea aceasta n'a fost altceva decât o minciună diplomatică, pentru liniștirea celor îngrijorați și fricoși, iar acum să ne lămurim. Noi nici odată n'am avut alt scop, decât a produce o opinie publică, contrară religiei, opinie activă și agresivă. Iar ministrul Briand, ca

președintele congresului învățătoresc, ținut la an. 1906 în Angers, spuneă că omul liber de orice dogme și taine (religioase) care în toate acțiunile sale e condus de rațiune, își este sieși Dzeu, și apoi continuă: „Și dacă acest Dzeu, așa de adese-ori a fost neputincios, șovăitor, și s'a îndoit sub greutatea vieții, cauza e, că minciuna și ignoranța, multă vreme l-au împiedecat în dezvoltarea forțelor sale. (Aplause îndelungate). Noi trebuie să-l eliberăm, să facem din el om și cetățean adevărat, în înțelesul strâns al cuvântului (Bulletin de la Société d'Education, 1906, p. 772—3). Iar dacă cei de sus au fost conduși de astfel de principii, natural că și învățătorii și profesorii, erau pătrunși de ele și le mărturisiau cu cel mai mare zel, ba încă merg și mai departe. Să vedem câteva exemplare, cari ne vor convinge în chipul cel mai netdoios.

Chauvelon atribuie Bisericii toate fărădelegile militarismului și burghezimii, și își exprimă bucuria, că pe ruinele școlii atât de urgisite, s'a ridicat școala roșie. (Revista învățământului primar 1894). Un alt învățător își bate joc de Dumnezeu înaintea elevilor săi în chipul următor: „Dacă aș da bunului Dzeu 50,000 de franci, ca să stingă soarele, ce ziceți, ar câștiga banii aceștia? Vedeți dară, că nu e Dzeu!“ (L'autorité 1907). Un învățător din apropierea Parisului, își amenință elevii, cari voiau să meargă la s. liturgie și să se cuminece, că nu le va da testimonii. Un altul, spuneă elevilor săi: „Nu este Dumnezeu. Preoții spun, că este. Eu nu cred... Pe Dzeu îl poți injura oricând, chiar și când durdue. Când cerul va durdui mai tare, chemați-mă pe mine, și eu vă voui arăta, cum trebuie să injuri pe Dzeu fără frică“.

Iată principiile moralei de cari sunt conduși ceice au în mâni viitorul Franței! Ateismul cel mai cras își ține orgiile în școala neutrală franceză! Starea aceasta a fost atât de generală, încât la an. 1894 a trebuit să se șteargă cu totul din manualele de învățământ paragraful despre datorințele față de Dzeu.

Dar ca să nu zică cineva, că cele expuse mai sus, sunt numai niște cazuri sporadice, trecătoare, să cercetăm mai de aproape principiile etice, aflătoare în cărțile de morală civilă. Opul de morală alui Ferry, cuprinde doi articoli de credință: Existența lui Dzeu și a vieții viitoare. El e un zelos apărător al principiului lui Kant: „Die Moralität muss vorangehen, die Religion muss folgen“. Conceptul „Dumnezeu“, după Ferry e dubiu: nu-l știm, e ca Dzeul lui Spinoza ori ca alui Mohamed, ori doar ca al creștinilor. Așadară nu e mirare, dacă un astfel de Dzeu, despre care nu știm prea multe, nici măcar atâta, că oare există, nu s'a putut susține multă vreme la suprafață.

Augot în cartea sa: „Livre de morale“, Paris 1904, tractează despre datorințele ce le avem față de Dzeu, în 4 șire, iar cu datorințele ce le avem față de animale, umple o pagină întreagă.

Protestantul F. Buissou, ziceă în congresul internațional despre educațiunea morală ținut la Londra în 1908, că, în loc de a propovădui drepturile lui Dumnezeu, să propovăduim drepturile oamenilor. Și e de însemnat, că acesta, în an. 1892, mai amintea încă despre oarecari drepturi ale lui Dzeu.

Jules Payot, în cărțile sale de morală: Cours de morale, La morale à l'école, ne spue că existența lui Dumnezeu e dubie, și despre El sunt multe păreri, cari apoi sunt temelia diferitelor religii. Fiecărui îi stă în voe, să creadă ori să nu creadă.

E. Mauteil, în manualul său de instrucțiune are următoarele întrebări:

— Există Dumnezeu? — Nu știm nimic despre El.

— Negi pe Dumnezeu? — Nici nu neg, nici nu afirm, că ar fi.

— Nu crezi, că ar fi o ființă superioară, care guvernează lumea? — Pentru ce?..

Cuvântul *Dumnezeu*, nu înseamnă, nici nu explică ceva.

M. Allard, e de părerea, că nu e de ajuns a alungă numai pe Dumnezeu din școală, trebuie să-l și ataci. Iar *Jaurès* zice, că și dacă ar exista Dumnezeu, cea dintâi datorință a omului ar fi, ca să-i nege orice supunere. și să-l considere ca pe un egal.

De încheiere să ascultăm ce ne spune H. Arnould, în *Catéchisme républicain*: „Ca să putem întemeia fericirea socială și să eliberăm poporul, nu e de ajuns să atăcăm numai Biserica, trebuie să omorâm și pe Dumnezeu“.

Vedem dară, că morala civilă franceză e ateistă, lipsită de idealuri înalte, cari înaltă pe om mai pe sus de toate. Scopul omului trebuie să-l căutăm numai aci pe pământ, în îndestulirea patimilor și a egoismului propriu. Morala aceasta nu propovăduiește iubirea lui Dumnezeu, nici a deaproapelui, iar conceptele: drept, dreptate, iubirea patriei, sunt necunoscute înaintea ei. Efectele acestei morale, asupra sufletului fraged al copiilor, e cât se poate de funest. Credința în Dumnezeu, iubirea față de Biserică și organele ei, preoții, dispar cu desăvârșire, și în locul lor intră o ură neîmpăcată față de tot ce e dumnezeesc și miroasă a tămâie. Sentimentul de datorie și moralitate e nimicit cu totul, în schimb păcate și fărâdelegi de tot felul străbat tot mai adânc în sufletele lor, încă din cea mai fragedă copilărie așa, că pe dreptul se plânge *Cruppi* în *Revue pratique d'apologétique* 1905, că: „În ziua de azi, tinerii comit toate crimele“.

Dar să lăsăm să vorbească numerii.

În timp ce populațiunea Franței scade zi de zi, numărul crimelor crește în chip înspăimântător.

În a. 1890, adică cam la 10 ani după introducerea moralei laice în școala franceză, numărul tinerilor sub 21 ani, acuzați cu delict mai mic a fost de 35'836; iar în a. 1905 de 34'804. Tot în anul 1905, numărul celor acuzați de crime a fost de 612, iar al celor îndrumați înaintea judecătorilor corectoare a fost în același an de 30'853! În realitate însă, numărul lor e cu mult mai mare, dar guvernul temându-se de opinia publică, care s'a înspăimântat de aceste date într-adevăr îngrozitoare, a redus în mod meșteșugit numărul lor, așa că au tractat mai blând cu cei acuzați, nu i-au pedepsit aproape de loc, au sistat cercetările pornite în contra lor, iar în cazul cel mai rău i-au îndrumat înaintea judecătorilor corectoare. În convingerea aceasta ne întărește mărturisirea ministrului de justiție *Vallé*, făcută în Raportul său, asupra a. 1902: „Mă simt îndatorat, a mărturisit, că numărul de 35'826, din a. 1902 al tinerilor învinuți cu diferite delict și

crime, nici pe departe nu corăspunde adevărului.“ Iar ministrul de justiție *Guyot-Dessaigne*, spune în a. 1905, că dintre 100 de tineri, 92 n'au primit nici o pedeapsă.

E adevărat, că prin astfel de apucături, au putut să micșoreze adevăratul număr al delicienților și criminaliștilor tineri, și să mulcomească cât de cât pe cei îngrijorați, în schimb însă au îmbărbătat pe cei păcătoși, acoperindu-le patimile. Așa că nu ne va fi prea greu, a ne face o iconă, fie măcar și mai confuză, despre viitorul Franței.

Tot acel rezultat trist ni-l dă și statistica celor sinucideși. Așa de ex. numărul, celor ce și-au rupt în mod volnic firul vieții, neîmplinind încă 16 ani, în 1900 a fost de 120; iar al acelor dintre 16—21 ani, în același an a fost de 781!

Cauza acestor stări anormale trebuie să o căutăm și în spiritul despravat al contemporanilor, dar una dintre cele mai de frunte e și ireligiozitatea, atât de mult lăudata morală civilă, care a fost introdusă în școli.

Cu rezultatele aceste n'au fost îndestulți nici cei mai fervenți apărători ai acestei morale, căci iată ce ne spune însuși *Payot*: Nimic nu e mai interesant, decât a vorbi despre virtute cu vre-un om cult, în etate de 35—50 ani. Și-au uitat cu totul de Biserică, dar golul lăsat de Ea în suflet nu l-au umplut cu nimic, și numai într'atâta mai trăiesc, întru cât sunt conduși de ideile și sentimentele, ce le-au mai rămas din trecut. Nu se află cine să înfrâne cail însălbătăciți, cari azi-mâne vor răsturna căruța!...

Inspectorul *Lavisse*, considerând aceste stări deplorabile, ne spune: „Am ridicat ne-nenumărate școli, dar ne-am uitat de educațiune. Toate sunt pregătite pentru fabricarea diplomelor, dar nici școala elementară, și cu atât mai vârtos universitatea, nu e în stare a ne da caractere morale.“

Tot de aceeași părere e și I. Jolly, că numai instrucțiunea și educațiunea religioasă, ne poate da rezultate îndestulitoare: „Instrucțiunea numai atunci poate lupta cu succes în contra păcatelor și crimelor, dacă e sprijinită de o educațiune morală, care prin limpezimea ei formează totodată și caracterul copilului. Oare școala publică ne dă cu educațiunea cea morală, a cărei lipsă o simțim cu toții? Suntem siliți a mărturisi, că nu, așa că acei copii, cari în mijlocul familiei s'au împărtășit de-o oare-care educațiune morală, ajungând în școală, au pierdut-o cu desăvârșire... Adevărul e, că creșterea morală a tinerimii numai așa va duce la fântă, dacă se întemeiază pe religioasă.“

Singurul remediu pentru sanarea acestor stări triste e: înapoi la Dumnezeu!

Iar acest cuvânt atât de adânc, l-a înțeles pe deplin episcopul *Mignot*, adresând guvernului următoarele cuvinte: Nu pretindem, ca catehizmul să-și ocupe iar locul cel vechiu în școala publică, nici ca învățătorul să fie ajutorul preotului... vrem numai, ca în școala publică să nu se tracteze ca cu o cantitate neglijabilă, cerem numai ca dogmele noastre să fie ținute în cinste. Oare, pentru a satisface plăcerea francmazonilor, va trebui să răpim pe Dumnezeu din sufletul miilor de copii? Să rămânem numai pe lângă părerea mulțimii, care vrea pe Dumnezeu; judecata lor va prețui mai mult, decât a câtorva spirite tinere!

Oare cei-ce au în mână destinele Franței, vor înțelege acel glas izvorât din o inimă cu adevărat îngrijorată de viitorul neamului?!

I. Fătu.

BIBLIOGRAFIE.

A aparut:

„Foaia Scolastică“, Nr. 9 cu următorul sumar bogat: Dr. Valeriu Seni: Mișcarea pedagogică în străinătate. — Ștefan Pop: Continentul al șaselea. — Octavian Pop: Cum s'ar putea introduce și la noi ca tineretului adult să se dede la purtarea comptabilității casnice? — Simion Oros: Nemângăiat. — Iris: Ghiran. — Oficiale. — Informațiuni. — Poșta redacțiunii.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responsabil: Augustin Gruția

CONTRA

TUSEI

răgușelei, catarului, flegmei și tusei
măgărești nu cumpărați altceva decât
gustoasele

Caramelle pectorale

de alui Kaiser cu „trei brazi“

 5900 atestate dela medici și
privati garantează pentru
succesul sigur.

Pachete cu 20 fil. și cu 40 fileri;
cutie cu 60 fileri se află la: Carol
Schiesl farmacist Blaj.

(98) 21—22

Scăldătoarea—Felix.

Loc de cură de iarnă și de vară

(lângă Oradea-mare).

Deschisă peste anul întreg.

Izvorul cel mai bogat din Europa în apă caldă sulfurată, căldura apei 49 gr. C. în cantitate de 17 milioane litri la zi.

Contra podagrei, reumei, ischiei, asudării și morburilor femeiești.

În anul 1909 au părăsit izvoarele vindecătoare a scăldătorii Felix recreați și însănătoșiți 9200 bolnavi. Are băi de vană, glod, mor. și acid carbonice, 250 chilii comode și plăcute pentru oaspeți, mai de parte are sale pentru conversat, pian și citit, hotelul excelente, muzică stabilă țigănească de primul rang, Dumineca muzică militară; spațiu de tenis, căi de plimbare îngrijite, parc și brădet 400 jugăre. Din 1 Maiu comunică zilnic 16 trenuri cu gara scăldătoarei Felix.

Postă, telegraf și telefon interurban.

Taxă de cură și de muzică nu este.

Direcțiunea trimite la cerere prospecte gratis.

(39) 6—15

Cheag.

Fiind la lăptării cerința principală ca **cheagul să fie bun și curat**, după experimentare de mai mulți ani mi-a succedat a aduce în comerț un **extract de cheag bun și sigur**.

La pregătirea cașului din lapte de oaie este de lipsă de următoarea cantitate:

O lingură de supă, din acest cheag la 28° R. sau 35° C. încheagă 100 litri de lapte.

Indrumări mai detaliate se adaugă la vânzare.

1 sticlă de	1 kgr.	Cor. 4-20 fil.
1 "	1/2 "	" 2-10 fil.
1 "	100 gr.	" —60 "
1 "	50 "	" —40 "

Comandele prin postă se efectuează dacă prețul indicat mai sus se anticipează și se mai adaugă 80 fil. pentru spese de postă.

Carol Schieszl,
farmacist
Blaj—Balásfalva.

Cheagul cu prețurile de mai sus se mai află și la farmacia lui **Victor Schieszl** din **Zsidve** (Jidveiu) și la filiala din **Küküllővár** (Cetatea-de-baltă).

(35) 10-?

8 zile de probă.

Nu cumpărați orologiu până nu l-ați probat. La comanda fiecui spedez eu un orologiu pentru Domni veritabil de aur 14 karate cu coperiș dublu, pentru prețul de 20 Cor. — La comandă sunt a se aceluși numai 10 Coroane (s'au se pot lua și rambursă) iar după timpul de probă (8 zile) este a se plăti restul. Pentru umblatul bun garanție 3 ani.

Ioh. Weiner,
Viena XIX/1 Boschstrasse, 2/7.
(41) 5-6

Muschong. Băile Buziaș Phönix apă minerală de Buziaș SCUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

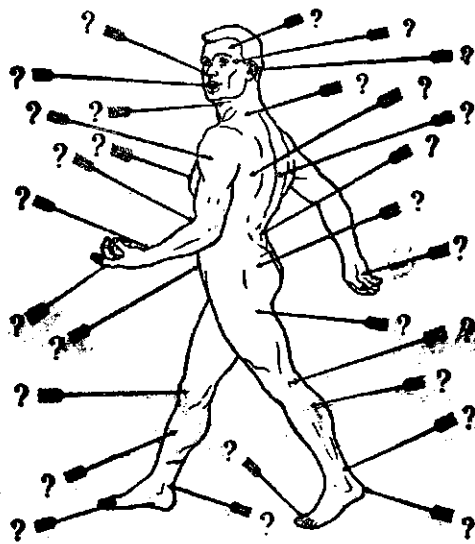
RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECA
S'a dovedit de cea mai cu efect contra morburilor de rărunchiu, de beșică, contra catarului cronic de rărunchiu, contra formării nisipului și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.
Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 50-?

Te săgetează?

(Ai dureri?)

Folosește **Elsafluidul lui Feller** și **Elsahapurile lui Feller**, a căror singur producător este **EUGEN V. FELLER**, farmacist de curte, **Stubica, Centrale Nr. 122 (Zágrábmegye)**.

I. **Elsafluidul lui Feller** o, după experiențele noastre, liniștitor de dureri, vindecător, înțeapă durerile; repede și sigur vindecă: reumă (spure), slăbire de nervi, junghieri în coaste, influența, dureri de cap, de dinți, de spate, amorteală, durere de ochi, migrenă, și multe alte morburii aceluși nepomenite! Fluidul Elsa al lui Feller e folosit cu efect fără păreche la răgușală, catar, dureri de piept și gât, și morburii prevenite din curent ori răceală. Veritabil e numai dacă pe sticlă este numele „Feller”. 12 sticle mici sau 6 duble ori 2 speciale, K. 5, franco.

II. Mai departe dorim a Vă aduce la cunoștință, că lumea folosește cu efect distinct și sigur **Elsahapurile-Rebarbara purgative** alui Feller, contra durerilor de stomac, sgârșiri, lipsă de poftă, arsuri de fier, greață, amețală, răgăeli, haemoroide și alte conturbări de mistuire. — 6 cutii franco cu 4 coroane. — Să ne ferim însă de imitațiuni și la comanda să adresăm acurat așa: (92) 26-30

Eugen V. Feller, apotecar
Stubica Centrale 122 (comit. Zágráb).

Cancelarie administrativă și birou de informațiuni

în **Budapesta.**

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocesc împrumuturi personale, hipotecare și amortisaționale ieftin și în scurt timp; mijlocesc cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii; esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școli și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efectuează tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea
advocat dipl.

VIII. Aggteleki u. 10. I. 7. Telefon: 171-27
(81) 8-52

Picurile de stomac ale lui BRÁDY

provăzute cu marca de scutință: Vergură Maria de Mariaczell, în decurs de 30 de ani într'atăt s'au răspândit încât nici într'o casă nu pot lipsi. Cu neajuns efect se folosesc aceste picuri în contra stricării stomacului, a arsurii de stomac, a incuierii scaunului, sgârșii de stomac și cap, a vomării, insomniei, anemiei ș. a.

Se află de vânzare în toate farmaciile: 1 sticlă mare cor. 1-60 sticlă mică 90 fil. Pentru 6 sticle Cor. 5-40, 3 sticle mari Cor. 4-80 dacă se trimite banii înainte, le expediază franco:

farmacia **BRÁDY K.**
a „Magyar Királyhoz” Bécs
I., Fleischmarkt 2, Depot 5.

Să fim atenți la marca de scutință, care reprezintă pe Vergură Maria de Mariaczell, precum și la pachetarea roșie și a subscrierii care este copia celei de pe chipul aci alăturat

(3) 17-25

Cadoul de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

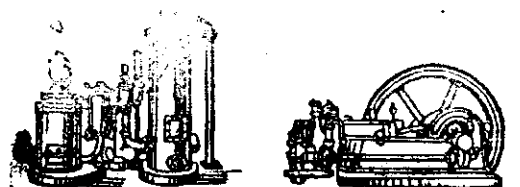
Se află de vânzare la **Librăria Seminarului teol. gr.-cat din Blaj.** — Prețul fricat 2-20 cor.

Kalmár & Engel

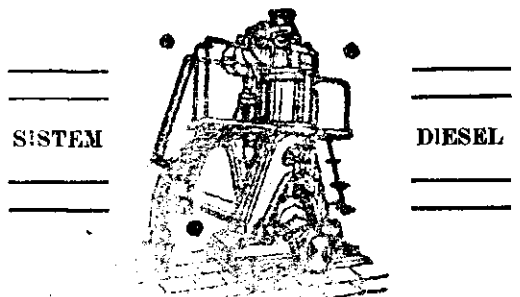
fabrică de mașini și motoare

Depozit și birou: V., Lipótring 22. || Fabrică: VI., Útleggasse 19.
BUDAPEST

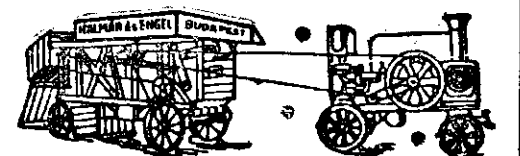
Renomit! Original! „Benz“!

Motor-Sugător de gaz. — Mănușărea cea mai ieftină din prezent. „Benz“-Motor cu oleiu crud.

Recunoscut cel mai bun fabricat. Recomandă garniturile sale de imblătit, Locomobile cu Benzin, cari sunt construcțiunea cea mai simplă.

Garanție deplină. Condițiuni de plată favorabile. Preliminare de prețuri și Prețcurente gratis și franco. (101) 21-26

≡ **Sprrijiniți industria română!** ≡

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE MAȘINI
din Austro-Ungaria

EUGEN NICOLA

Blaj—Balázsfalva.

Subscrisul recomand celea mai practice **pluguri și mașini economice**. În depozitul meu se află **totdeauna gata** celea mai renumite **motoare de benzin, locomobile și garnituri complete** pentru imblătit cu motor. **Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat și tot felul de mașini economice**, pe cari le vând cu **prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile. în rate.**

= Cea mai mare garanță. =

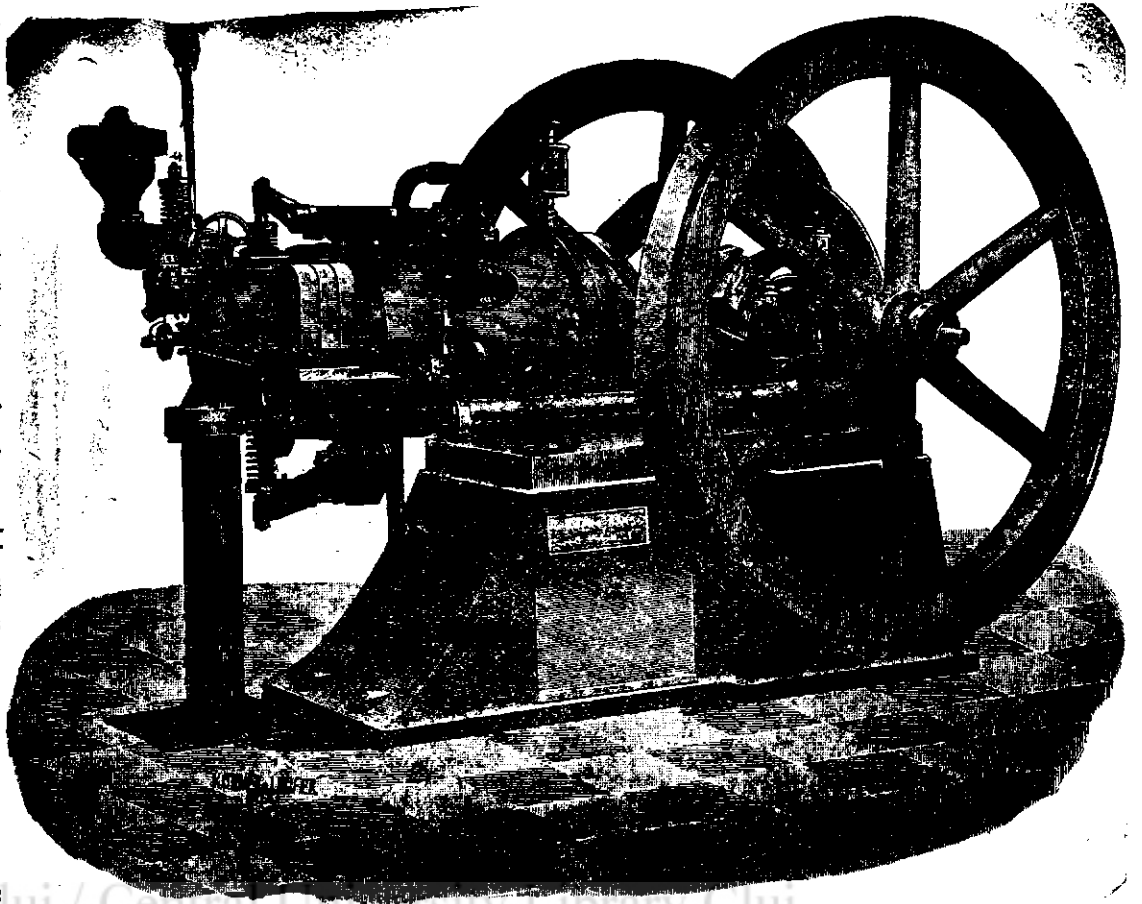
Nime să nu-și cumpere pluguri sau mașini economice până nu cearea la firma

Eugen Nicola

prima fabrică română de mașini
în Blaj—Balázsfalva.

Deslușiri și informațiuni se dau gratis.

(38) 6-52

≡ **Sprrijiniți industria română!** ≡

Singurul institut de asigurare ardelean

„**Transsylvania**”

≡ SIBIIU ≡

Strada Cisnădiei 5. Strada Cisnădiei 5.

recomandă

✦ **Asigurări împotriva focului** ✦

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții **avantagioase și cu premii ieftine.**

✦ **Asigurări pe viață** ✦

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. **avantajii deosebite**) pe cazul morții cu **termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului**, asigurări de **penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare.** Mai departe **contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaducte,**

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1910 K. 5.003.540-78
Capitale asigurate pe viață achitate 4.834.801-12
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1910 } foc „ 119.839.992-
} viață „ 11.020.266-
Fonduri de întemeiere și de rezervă „ 2.428.317-

✦ **Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.**

Persoane versate în achiziții cu cereri bune de cunoștință se primesc în condiții **favorabile în serviciul institutului.**

(23) 22-52

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătorii de clopote și fabrica de scaune de fer pentru
≡≡≡ clopote a lui ≡≡≡

ANTONIU NOVOTNY

în Timișoara-Fabric

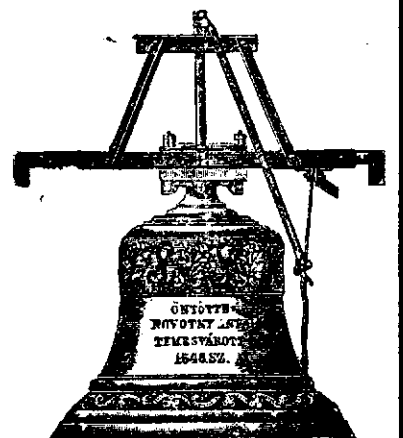
(21) 23-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte. Indată ce clopotele sunt bătute de o latură priu aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebită recomand

→ clopotele gaurite ←

de mire inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 481 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine scătătoare, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de teace de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.